

19

F. 7.
DISPUTATIO JURIDICA
De
AMICITIA
ET
INIMICITIA,

Quam
DEO FELICITER ANNUENTE
Magnifico & Nobilissimo Jctorum Collegio in Illustri
ad Salam Academiâ permittente
SUB PRÆSIDIO
VIRI

Nobilissimi, Consultissimi atq; Excellentissimi
DN. ADRIANI BEIERI,

J. U. DOCTORIS CELEBERRIMI
Patroni ac Præceptoris sui omni observantiæ & hono-
ris cultu devenerandi

Publicæ placidæq; Eruditorum disquisitioni submittit
CONR. HEINR. MUMPEROVVE,
EX Echletbrügge Westph.
A U T O R.

Ad diem 25. Martii
IN AUDITORIO JCTORUM
Horis matutinis consuetis.

J E N Æ,

Typis WERTHERIANIS, Anno M. DC. LXV.

J. J.
*Præ-Eximio atq; Præstantissimo presentis tractatûs
Autori, Sæctatori meo Sirenuissimo, Fautori certissimo
atq; Amico Charissimo,
S. P. D.*

P R Æ S E S !

Cum pro argumento disputationis Academicæ
thema quoddam quotidiano usu tritum ac cre-
brissimum occurrens tractandum sit, plerisque in boni
disputatoris impingere leges videberis, qui de
AMICITIA conclamatis his agas temporibus,
ubi adeò rara avis in terris, nigroque similima cigno ea
fit, ut si quis ad infucatae amicitiae trutinam moderna pon-
derare cupiat tempora, laterem lavare, utopica narrare
somnia, vel ut benignius dicam, Platoniam loqui videat-
ur Republicam. Ibi etenim dies nefasti omnes, feriae
perpetuae, non fori strepitus, nec ullus palàm alii status mō-
vere audeat controversiam, nec sugillationes audiantur,
nec traductiones serpent aut subrepant: nemo amicitia-
m hæcenus colat, donec alteri imponat, deque suo jure
quicquam subtrahat: Nullus jura, quibus mutua inter
homines tollitur amicitia, aut æquabile statutum tempera-
mentum, roget: Tantum juris ibi quantum amicitiae; nec
alter alterum supplantare satagat. Quæ certè non sit no-
stri seculi felicitas, ubi fratrum quoque gratia rara exi-
stat. Nec longè quærenda causa, Postquam enim ami-
citiæ fundamentum æqualitas existimetur, ineptiores ple-
rum-

rumque amicitiae architecti columnas sine limitibus superficiesi superponant, fundamentum parietibus, ipsique adeo tecto admixturi; columnas etiam ipsas adeo arte nectentes, ut una appareant, cui moles instar molendini pneumatici insinat, ad quemlibet aeris motum trepidans, & innumeris restorationibus vix à ruinâ servanda. Exultante ita verâ & infucatâ amicitia, causam ipsemet invenire nequeo, quare de amicitia sis dicturus. An fortè ut ostendas quid Romæ fieri debeat, non quid fiat? hæreo. Sed enim, post tot præstantissimorum ingeniorum lucubrationes, quibus fermè nihil in Jure nostro intactum relictum est, pretium operæ locaturum te credidisti, materiam quandam seligendo rariorem, quæque quantum ego quidem scio, cathedram academicam hæctenus nondum occupavit, in quâ elaborandâ ingenii, quod in Te haut contemnendum scio, vires exerceas. Et exercuisti certè sic, ut non inanibus insistas argutiis, sed forte quoque didicisse ostendas. Nec alius insequi poterat autumnus verè adeo negociosus, quoniam per omnia traduxisti Juris tirocinia, ab ipsis elementis ad Systemata, ab examinatore ad disputatoria pergens mecum collegia. Quin unâ cum pluribus Nobilissimis commilitonibus Autor extitisti, ut vel tandem Scholas panderem canonicas (cùm Jus civile solum animum discendi cupidum exsatiare non potuerit) quibus imparem me facilè prævidi, meque huic labori subducere maluissim, nisi adeo Præstanti atque in spem seculi natæ Juventuti quæ huc confluit, inserviendi ardor vicerit. Perge itaque mecum, ut pergis, in stadio Juridico decurrere, ut legitimo opere perfectò partes Reipublicæ & nobis aliqua credantur, & vel sic à plebe segregemur. Ita Deus faxit!

IN NOMINE DOMINI NOSTRI
JESU CHRISTI.

PROOEMIUM.

REm in præfenti non minimam ag-
gredimur, sed in omni penè corpore juris effu-
sam, inquit Imp. in *l. unic. princ. Cod. de rei uxor.*
act. Idem ad substratam materiam & nostrum
conatum non inconcinnè applicari posse, res
ipsa comprobabit. Ne autem hæc disputatio
cuiquam primâ fronte ethica potius quàm
juridica videatur, notandum est quod dicit Aristoteles *lib. 8. E-*
thic. ad Nicom. cap. 1. in omni societate, quantum juris, tantum
AMICITIÆ esse, ad eò ut nulla civitas absque eâ rectè consti-
tuiti aut conservari possit *ibid. cap. 11. & 13.* & de eâ AMICITIA,
nec non contradistinctis INIMICITIIS, cum in omni ferè
materia juris non nihil occurrat, in præfentiarum Disputatione
nostram lubet exarare. Et ne rem tam necessariam, quæ in omni
reip. administrandæ formâ eatenus, quatenus jus, suos fines pro-
ferre videtur, confusâ tractatione obscuriorem magis, quàm
elaboratione nostrâ clariorem reddamus, ordine sive methodo
ab Imperatore in specialiori parte juris observatâ, AMICITIÆ
usum per varias juris causas deducemus. Priusquam tamen ad
rem ipsam nos accingamus, melioris intelligentiæ causa pauca
quædam de onomatologia nominis, descriptione, divisione &
causis, quæ primis tribus capitibus continentur, præmittemus.

CAPUT I.

De Onomatologia amicitiae.

AD onomatologiam tria potissimum requiruntur, Etymolo-
gia, Homonymia & denique Synonymia: de singulis in se-
quentibus. Et quanquã vocabuli amicitiae derivationem quibus-
vis

A

vis

vis latinæ tyronibus obviam crediderim; absolum tamen haud erit, si pauca quædam de origine ejus prælibaverim, cum juri operam daturum prius nosse oporteat, undè nomen juris descendat Ulpian. *in l. 1. de J. & J. ut &*, quid sit, de quo quaratur, monente Julian. *in l. 13. §. 3. D. de reb. dub.* Deductum itaque est ab amare, teste illo Oratorum Principe Cicero *1. de nat. Deor. & alibi. Quid autem inquit est amare, à quo nomen amicitia ductum est, nisi velle bonis aliquem affici quare maximis, etiamsi ad se ex his nihil redeat?* Homonymiam quod attinet, amicitia

2.
Homonymia.

- I. est vocabulum generale & vulgo significat mutuam quamcunque benevolentiam & cohabitationem, qua congerrones, conbibones idque genus socii etiamnum amicos se invicem appellant, eaque ex levi notitia contingit & inter improbos plerumque est. II. Est nomen singularis honoris: Undè Rectores sive Præsides provinciæ *l. si post 4. Cod. de jur. & fact. ignor. Præsidi Urbi l. 1. Cod. si mancip. ita vend. ne præst.* & quod magis est, Duces Venetiæ, qui aliàs neminem nisi Deum superiorem agnoscunt, amici Imperatoris Romano-Germanici dicuntur. Vid. Joan. Marqv. *tract. de jure mercatorum singul. lib. 1. cap. 5. num. 21. pag. 38. Limn. de jure publ. lib. 3. cap. 3. num. 31.* III. Amicitia Ethicis est amor perfectus, qui virtutem pro fundamento habet, & non nisi inter bonos est, quæ Aristoteli *lib. 8. Ethic. cap. 3.* Kekermanno *in lib. 3. System. Ethic. cap. pen.* & plerisque sequacibus *κατ' ἐξοχήν* vera, & in humano genere rarissima, Alciato *ad l. lata culpa 223. ff. de verb. signif. num. 9.* maxima, & ad superiores recessisse, nec in humanis amplius habitare videtur. IV. JCrus etiam amicitia dicitur conjunctio non adeò levis, sed quæ ex honestis cum patre-familias familiaritatis rationibus descendit, Paul. *in d. l. 223. π. de verb. signif.* & de hac leges, quæ amicitia gratia aliquid indulgent (*exemplum est in l. 4. §. 3 ff. de legationib.*) vel vetant, intelligendæ sunt, Alciat. *ad d. 223. de V. S. Quali amicitia ductus negotiorum gestor, qui vel absentibus nobis vel præsentibus negotia nostra gerit, amicus dicitur, eo, quòd contractus iste ex officio amicitia proficiatur l. si negotium 25 ff. de reb. aut. jud. poss. l. tutori 20. C. de negot. gest. l. 31. pr. & §. 2. eod. l. 39. §. 2. ff. de administ. tutor. l. si absens 6. ff. ubi pupil. educ.*

educ. vel mor. deb. ut & amicus voluntarius, Jacob. Cujac. 167
obs. 25. Quo sensu etiam mandatarius *l. 1. § 4. ff. mand.* imò qui-
libet liber homo sui juris, alioquin familiaritate quâdam nobis
iunctus *l. si liber homo 36. ff. d. tit. de neg. gest.* amicus appellatur,
& illi qui in potestate nostrâ est, contradistingvitur *d. l. 36.* adeo
ut etiam tutores curatoresvè, iudices, ubi, si de re pupilli aut
minoris agitur, auctoritatem suam interponunt, amici dicantur,
Andr. Gail. *lib. 2. pract. Obs. 125. n. 5.* eaque amicitia nobis curæ
erit. Restant de Synonymia dicenda: Æquivaler vocabulo
amicitiæ (1.) familiaritas *l. 41. de acq. vel amitt. poss.* Ubi Paul.
qui iure familiaritatis ait amici fundum ingreditur, non videtur
possidere. (2.) necessitudo *l. hæc autem 5. §. 1. ff. quib. ex caus. in præs.*
eat. (3.) caritas *d. l. 5. §. 1. & l. si servus plurium 50. §. ult. in f. de le-*
gat. 1. l. nemo 58. §. 1. ff. de hered. instit. & denique (4.) concordia,
observantia &c. quæ benevolus lector (si placuerit) ex suo su-
peraddat, nobis brevitati studentibus huc ea referre non allu-
bescit.

7.
Synony-
mia.

CAPUT II.

De Descriptione & Divisione.

Nunc ad ipsam descriptionem, quæ pro instituti ratione talis
esse potest: Amicitia est conjunctio hominum ho-
nestâ consuetudine, vel cum parentibus nostris & in
nos usque conservata, vel nobiscum introducta ad be-
nè beateque vivendum conducens. *d. l. latæ culpa §. amicos*
ff. de V. S. ad eamque Alciat. nec illi veræ, ut Ethicis accipitur,
quicquam derogat; sed diverso respectu à diversis consideran-
tur, ut ex sequentibus patebit.

1.
Descri-
ptio.

Notandum enim Jctos non aliter definire objecta sua
quæ ex aliis disciplinis & facultatibus depromunt, sed eo ipso,
quo v. g. Physici aut Ethici affectus aut virtutes describunt, mo-
dò, contenti sunt, & mox jura applicant, illis relinquentes, stare
in foro contradictorio possit ea descriptio, an secus. Jcti enim
tantum in actu exercito & in hypothesis ea tractant, quæ illi in-
thesi; cum ad suum forum non pertineat rerum naturam inda-
gare, sed eam à Physico jam patefactam secundum leges foren-

2.

3. ses examinare, jusque latum ad eam applicare. Sic ad Jctum non refert, caput sit sedes animæ an cor. Quam diu ipsi Physici pro priori disputant, Jctus non ibit in contrarium; sed traductet hoc ad facta legitima, quorum nullum pro subsistente judicabitur, cujus malum est initium. Ita dum institutio heredis caput testamenti est §. 34. *Inst. de leg.* quicquid ante eam dispositum, nullas habere dicunt vires: Ubi verò melior sententia Physicis resedit, cor animam habitare, nec Jcti dissentiunt, eruntque contenti, si vel in medio testamenti anima ejus, heredis institutio, posita sit, ad hoc ut vires ex ea capiant omnia antroorsum & retrorsum posita. Dum Physici mente etiam septimò partum edi posse per rerum naturam affirmant, Jctus omnes eo mente natos habebit legitimos *l. 12. ff. de stat. hom.* ibique Dn. Hahn. *ad Wesenb. pag. (m) 164.* ubi latè hanc rem profequitur. Dum vulnera hæc vel illa habent lethalia, Jctus eum, qui talia dolosè inflixerit, pro homicida habebit. Perindè & in præsentì themate, Jctus sollicitus primariò non est, quid sit amicitia, aut de aliis eò pertinentibus, illud enim Ethico relinquit, qui postquam, quæ sui circa eandem sunt officii, peregit, tradit eam Jcto in civitatem ad forum perducendam, ut ibi suas leges, suaque jura accipiat; Jctus examinat quinam actus sint amici, vel qui ab inimico vel hoste profecti, & prout invenerit ita judicat.

Divisio.

7. Quod spectat divisionem, ut præmonuimus nostri instituti non esse, omnia primariò juxta naturam suam eruere, breviores erimus: Relinquendo itaque Ethicis uberiorem divisionem, dicimus amicitiam aliam esse Veram sive perfectam, aliam imperfectam. Illa quæ sit, jamtum supra cap. 1. n. 4. dictum fuit, de qua prædixit Philipp. Melanct. *Es werde der Welt mangeln an Gelde / Holze und guten Freunden.* Vid. Limn. *de jure publ. lib. 3. cap. 2. num. 66.* sola enim in eà honestas spectatur, nullà habità ratione voluptatis aut utilitatis: Unde Cic. *lib. 2. de finib. honestum ait illud intelligimus, quod tale est, ut detractâ omni utilitate sine ullis præmiis fructibusque per se ipsum laudari possit;* non tamen per hoc utilitatem voluptatemque à verâ amicitia omnimodò separatam volumus, sed in eâ po-

ea potius per consequentiam & concomitantiam quasi comprehenduntur, involveret enim contradictionem, cujusquam amicum esse, nec ei bene facere, cum amicis propria sit beneficentia Papin. in l. 10. ff. de annuis legat. In hac contra jucundum & utile; Quare hanc magis improprie sive per accidens & similitudinem amicitiam dicit Philosoph. d. lib. 8. Eth. cap. 3. Et si duo, aut quotquot illorum sunt, voluptatis gratia se conjungunt, amicitia imperfecta jucunda dicitur, quæ combibonibus **den Sauf- und Compagni-Brüdern/ Doppelern** & consimilibus propria est, & cessante voluptate contortioque, quorum intuitu se conjunxerunt, cessat & amicitia, quia ex levi plerumque notitia nata est, Vid. Alciat. ad d. l. 223. ff. de V. S. vulgò **aus den Augen/ aus dem Sinn**. Sin verò utilitatem respicientes se conjunxerint, *imperfecta utilis* appellatur, de qua eleganter Cic. *Si amicitiam ad fructum nostrum referemus, non ad illius commoda quem diligimus, non erit ista amicitia, sed mercatum utilitatum suarum &c.* Unde si qui fortunis alicujus induciti amicitiam ejus secuti fuerint, hi simul ac fortuna dilapsa, devolant omnes, ad quod facit illud Aristotelis 8. Eth. cap. 10. *tam diu manet inquit donec amantes utilitates ac voluptates mutuo suppeditant; cum enim recessit ea res, quæ fuit consuetudinis causa, nihil superest quare possint in amicitia retineri.*

Sunt etiam qui subdole fingunt amicitias, quos tacendo praterire nefas esset: Et abusive dicitur amicitia simulata, **falsche gefärbte und eigennützigte Freundschaft**, tollunt enim amabilissimum veræ amicitia nodum, qui blanditiis suis & ad tempus aptis simulationibus aures suorum ambiunt fricantque secundum illud Oweni:

Dixit Anaxagoras atram esse nivem, gravis auctor,

Hæc etas multos vidit Anaxagoras.

Laudavit niveas corvi vulpecula pennas,

Heu mihi, quot vulpes secula nostra ferunt.

Nam veræ & infucatæ amicitia proprium est, amicum, si quid contra æquitatem, honestatem aut bonos mores molitur, modestè, ut desistat monere; *nulla enim in amicitia capitiator pestis est, quam asservatio, blanditia, adulatio vitiorum adjutrix:*

eorum nempe quibus omnia indifferenter sunt probata.
Cicer. in Læl.

CAPUT III.

De Constitutione amicitiae per causas.

CONsideratur amicitia I. ut constituenda sive concilianda II.
ut conservanda III. ut restauranda.

- I. *Constitu-*
tio. Exoritur in genere amicitia ex paritate quaedam & simili-
tudine, quando duo vel plures in uno tertio, quod appetunt,
conveniunt, quae tandem pactis foederibusque firmatur *l. non*
dubito 7. S. 1 ff. de capt. & postl. revers. ubi Gothofr. lit. y. Consi-
stit autem illa paritas (1) in moribus; nam v. g. inter bonum &
malum, humilem & superbum nunquam perfecta intercedit
amicitia, aded, ut si alter eorum, qui tempore constitutae amici-
tiae boni erant, praeter spem malus sceleratusque evadit, statim
corruat amicitia. *Disparis enim mores inquit Cic. disparia stu-*
dia sequuntur. quorum dissimilitudo dissociat amicitias; & eon-
tra paritas sive aequalitas est conservatrix amicitiae. Ita enim
mutuum obsequium mirum in modum animos invicem ad-
stringit, juxta illud: *Obsequium amicos, veritas odium parit* (2) in
bonis fortunae: rara enim inter divitem & pauperem est ami-
citia, & si sit, vacillat, quia pauper beneficia à divite in se collata
pariter nequit refarcire, nisi aliud cum alio v. g. utilitatem
cum voluptate commutare velint & tunc est minus perfecta
amicitia *Arist. 8. Erb. cap. 8.* nec ullibi commodius probantur
mores & studia hominum, quam in fortunâ vel prosperâ vel ad-
versa vid. *Ecclesiast. 12. vers. 8. & 9.* (3.) in dignitate: & multum
interest tam ad conciliandam quam conservandam amicitiam,
ut personae sint ejusdem fortis & conditionis, nam ubi impar-
est conditio, ibi locum non habet familiaritas, quam perfecta
amicitia requirit, nisi superiores in amicitia se submittant, &
sic quodammodo inferiores extollant; quod rarissime fit, quia
superiores per hoc auctoritati suae opinantur derogari. Qua-
re praestat personas constituentes in omnibus sibi similes esse,
& firmiter erit amicitia, secundum commune: *aves sibi conco-*
lores libenter unâ volitant. (4.) Causa ad constituendam ami-
citiâ

etiam impulsiva & occasio est quotidiana aut frequens conver-
satio l. 4. C. de Castr. pecul. cujus beneficio, an amandi digni
sint amore, nec ne, quilibet potest dignoscere, cavendum enim
ne in graves inimicitias convertat se amicitia, si fortassis nihil
aut parum in amicis sit, cur diligantur. (5.) professionis pari-
tas: Sic ea amicitia quæ armatos milites intercedit, ex commi-
litio & pari professione oritur l. 19. pr. ff. de castr. pecul. nec non
ea quæ inter togatos est, studiosos nim. in Academiis liberales
artes profitentes, quæ quidem prius imperfecta & jucunditatem
plerumque respiciens, si successu temporis in honestam perfe-
ctamque commutetur, eâ nulla firmiter est. (6.) Educationis si-
militudo: magnum quippe ad amicitiam momentum habet
educationis communitas & ætatis æqualitas & eapropter fra-
trum amicitiam sodalium amicitia simillimam dicit Aristot. 8.
Ethic. cap. 14. quod etiam videre est in vicinorum liberis pari-
ter educatis, quanto se amplectantur amore, præsertim si in lo-
ginquas distitasque terras simul ablegentur. (7) ex conjugio
oritur amicitia; inter maritum scil. & uxorem: eaque in excel-
lentiâ posita est, Aristot. d. l. 8. cap. 8. & alibi in quâ eadem utri-
que nec præstantur nec sunt præstanda; maritus enim qui po-
tior est imperio & dignitate, magis debet amari quàm amer-
Aristot. d. l. (8) Ex subjectione quoque amicitia quædam sub-
nascitur, qualis est inter magistratum & subditos, patrem & fili-
um, dominum & servum, & itidem in excellentiâ posita est, in-
quibus proportione amatio extare debet. Aristot. d. l. Ge-
nus amicitia & quasi primus ejus gradus est benevolentia, quæ
longè latius extra amicitiam se extendit, quia possum cuiquam-
benè velle, nec tamen ipso actu benè facere, quod aliàs jam conciliata
amicitia proprium est. Cautela proxima est ipsa virtus,
cujus habitus est amicitia Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt.
39. num. 65. cum enim virtutis lumen sese exserit in duobus, al-
ter alterius animi integritatem cognoscentes, eam vicissim sibi
applicant, ex quo in utrisque amor mutuus exardescit & ami-
citia.

Conservatur vera amicitia nihil contra moliendo, scil. per
eam ipsam virtutem cujus intuitu conciliata est, quemadmo-
dum ^{11.} Conserva-
dum ^{110.}

dum ait Cic. in *Læl.* *virtus & conciliat amicitias & conservat.*
Quando autem alteruter amicorum adeo à virtute degenerat,
ut manifestò improbus appareat, desinit esse amicitia, & subin-
dè in capitales inimicitias resolvitur, ut alter alteri per lapidum
positionem gravissimas ad mortem usque struat insidias *l. 9. ff. de*
extraord. Crimib. Ea verò quæ per accidens & similitudi-
nem amicitia est, & imperfecta dicitur, conservatur, quando u-
trinque fit par officiorum compensatio, sin minus, dissolvitur.

12.
13.
Restaura-
tio.
Collapsa (fortè per subitò exortam aliquam offensionem,
quæ ex frivola contradictione, ad quam humana natura admo-
dum proclivis est, sæpenumerò provenit) per transactionem
vel quamcumq; amicabilem compositionè restauratur. *c. 7. extr.*
de transact. ubi amicabilis compositio idem est quod gratuita re-
missio. Magnatum etiam aliàs irreparabiles inimicitias, post
multos armis trucidatos, aliquoties per nuptias sedatas esse, an-
nales docuere.

CAPUT IV.

De effectu amicitiae circa jus publicum.

1. OMne jus, quo in Imperio Romano utimur vel est publicum
vel privatum §. *ult. Inst. de J. & J.* Prius in publico im-
mediatè reipublicæ salutem respiciente quid conferat amicitia,
de quo aliàs integra volumina conscribi possent, paucis tan-
genus.
2. Potior ejus in hoc jure effectus est pax & publica secu-
Potior ef-
fectus est.
PAX.
ritas, ad cujus conservationem AMICORUM consilia nonni-
hil operantur, omnia enim prius consilio quam armis experi-
deceat, quo, si hostium aut exterarum gentium machinationes
propulsari minimè possint, tum demùm ad necessariam & omni
jure licitam defensionem, tanquam ad sacram anchoram con-
fugiendum est, & nullum aliud, ad tuendum se adversus hostium
insultus, remedium superest, quàm æquè potentem esse; Sed
3. quid si desint vires aut propria potentia? Confoederatos contra
potentiorum confoederatis succurrere debere non est ambigen-
dum; idem etiam AMICI solius AMICITIÆ ratione pos-
sunt, Hugo Grotius *de jur. bell. & pac. lib. 2. cap. 25. num. 5.*

pag.

pag. (m) 454. Vis enim unita fortior est, *conf. Nov. const. Leonli*
102. cavendum autem, ne ex tuitione unius, alterius offensio
oriatur, & ita intervenientes eadem postea chordâ oberrent: Sic
propter eam AMICITIAM, quam *praced. cap. num. 8.* inter
magistratum & subditos esse diximus, tenetur magistratus ob
atrocem injuriam uni atque alteri subditorum illatam, arma
sumere, quod recte rationi non aded inconveniens est, quia
subditi multifarias collectas magistratui pensitare debent, pro
quibus nil nisi protectionem nanciscuntur: Limitatur tamen,
nisi cum magno omnium aut plurimorum subditorum incom-
modo fiat, major enim cura est totius reipublicæ, quàm unius
atque alterius civis Vid. *Grot. d. loc. num. 1. & 2.* Si autem quis
enormitèr læsus sit, & de facto indefensus relinquatur, annè
etiam invito principe s. magistratu in aliam regionem migra-
re licebit? Et distingvendi sunt duo casus: aut ipsi subdito qua-
tenus talis est, apertè in ipsius Principis sugillationem, ia-
juria facta est, & potest in aliam ditionem, ubi princeps majo-
rem sui curam habeat, impunè profugere. Sibi enim imputet
princeps, quod non defenderit; Aut enim injuria solum in
subditi contumeliam vergit, & si aufugiat, magistratui loci, ubi
consuetudine id introductum est, aliquid pensitare debet; quod
Germ. Nachstüren/Andr. Gail. 2. Obs. pract. 25. num. 9. aliàs
etiam jus migrationis *Abzug. Geld* vocant; *ibid. O. 36. num. 10.*
quod magis propter onera personalia, quæ migrantes subterfu-
giunt, quàm bona introductum putem, quia nihil aliàs v. g.
municipibus per hoc decedit. Bona enim immobilia in catastro
signata. in loco manent, & solum novi possessoris nomen ad-
scribitur Nobiliss. *Dn. Præses in notis suis privatim dictatis ad*
Schnob. disp. 25. tit. 28. verb. migraturi. *Conf. Gail. de arrest. Imp.*
cap. ult. num. 12. Joh. Herm. Stamm. de servit. pers. lib. 3. cap. 8.
num. 10. Et qui singulos subditos ita migrantes suscipit, non
facit contra AMICITIAM, quia non tantum naturalis, sed &
favorabilis est libertas, domicilium sibi, ubi libet parare, *l.*
domicilium 20. l. nihil est 31. ff. ad municip. *Hug. Grot. de l. b. &*
p. lib. 3. cap. 20. num. 41. pag. (m) 645. & lib. 2. cap. 5. n. 24. pag. 179.

Quæquam juris postliminii, servitate inter Christianos 8.

B

sub. Postlimi-

non rever sublatâ, nullus, aut si cum Mahumetistis sit actio, exiguus usus
sæpe (1.) est, ut tamen nihil antiquitatis penitus ignoretur, occasione bel-
personar. li pauca quædam de eo lubet annectere. Reversus non solum

9. videbitur captus ab hostibus, si intrâ suorum præsidia esse
coeperit; sed &, si in civitatem sociam AMICAMVE, aut
ad regem socium vel AMICUM venerit, Pompon. in l. 5. §.

10. 1. Paul. in l. 19. §. 3. D. de capt. & postl. reversis, quod à non-
nullis duntaxat ad eos, qui easdem in bello partes sequuntur,
minùs rectè restringitur, nam postliminio rediisse intelligitur,
qui ad eum locum pervenit, ubi nomine publico tutus esse in-
cipit, d. l. 19. §. 3. in fin. idcirco qui AMICI fidem elegerit, in ejus-
que præsidia se contulerit, & ille publico nomine tutus erit.

11. Maximè autem interest, ut vel virtute, vel dolo, hostium potesta-
ti se subtraxerit, quia absurdum foret, communem AMICITIA-
AM hoc operari, ut captivus, si nihil ad sui liberationem fece-
rit, sed fortassis ab hostibus per limina communis AMICI du-
catur, ipso jure, vi loci, liberaretur; novissimè Dn. Marqv. 17. de
jure mercat. & commerc. sing. lib. 1. cap. 15. num. 27. & seqq.

12. (2.) Res. Hactenus de personis postliminio revertentibus, nunc de rebus:
Et immobiles, expulsis virtute militari hostibus, ad priores do-
minos redire non est ambigendum l. 20. §. 1. d. tit. l. 19. princ. eod.
potest tamen Dux victor victis ex gratiâ & AMICITIA agros
suos concedere. Magnif. Dn. Struve Patronus ac Præceptor

13. meus æternùm colendus in Exercit. ad π. 41. tb. 19 pag. 543. Mo-
bilibium verò rerum regularitèr non est postliminium, quia in-
prædâ sunt l. 28. ff. b. tit. nisi in fugâ rursus hosti erepta sint, præ-
laudatus Dn. Struve / Exerc. 50. tb. 40. Dn. Schnob. Diss. ad π.
25. tb. 24. nec interest an intrâ sua, an AMICORUM præsidia

14. reperiantur. Ab hâc regulâ videmus olim excepta, quæ in bel-
lo usum habent l. 2. ff. b. tit. quod idèò placuisse gentibus vide-
tur, ut recuperandi spes ad ea comparanda alacriores homines
redderet: Vide prolixè hac de re disputantem Dn. Marquar-
dum d. loc. num. 25. & seqq. usquè ad fin. capit. Dn. Hahn. ad We-
senb. tit. de capt. & postl. revers. num. 3. ibiq; citat. Grot.
de J. b. & p. lib. 3. cap. 9. per tot.

CAPUT

De his qui alieni juris sunt.

ET sunt vel in domini vel in patris potestate: In domini potestate est; servus, in quem quid domino juris sit, nulla sermone qua non dicat, lex est: Qui, si post delictum commissum, forte metu poenae s. castigationis, ad AMICUM domini deprecaturus confugit, nondum est fugitivus, quia sperat se per intercessionem AMICI veniam delicti impetraturum, eaque impetrata reversurum l. 17. §. 4. l. 43. §. 1. ff. de edil. edit. Imò nec, quantumvis nulla intercessio, multò minus remissio subsequuta sit, & servus de venià desperans, non amplius eà mente ut revertatur, apud AMICUM deprehendatur, fugitivus censetur d. l. 43. §. 1. neque poenà fugitivis statutà in l. 3. Cod. d. tit. plecti potest, cogitationis enim poenam nemo patitur d. l. 43. §. 1. in fin. §. l. 18. ff. de pœr. vid. eleg. l. 225. ff. de V. S. Hodie, servitute inter Christianos incognitâ, ad homines proprios (die Leibeigene) hæc plurimâ ex parte accommodari possunt, welche als ein pertinsens der Höfe und Aecker/ohne der Eigenthums. Herren Belieben und Willens sich von ihren Aeckern und Höfen nicht ab und an andere Dertter begeben können/sondern da es geschehe / nicht anders als wann sie sich weggestohlen/gehalten wird: & habet dominus plenariam potestatem, colonum se subducentem revocandi, Vid. David Mevius von abforderung der Baur's-Leute / in der 2. Hauptfrage num. 1. & seqq. imò etiam propriâ authoritate apprehendendi, si copia iudicis haberi nequeat, Stam. de servit. personal. lib. 3. cap. 25. num. 3. conf. Gail. de arrest. cap. 8. num. 17. & seqq.

Libertus cum INIMICIS patroni conspiras, ut in se aliàs hostis Patroni non sit, quia tamen amici munere sic conspirans non fungitur, si patronus id probare queat, in metallum condemnabitur l. 5. §. 10. in fin. ff. de off. praef. urb. nec liberabit eum quòd sociaverit saltem se INIMICIS, INIMICUS autem non fuerit: Quasi AMICUS INIMICI mei non sit meus INIMICUS, arg. l. 47. in fin. ff. de Reg. Jur. ubi socius socii mei non est meus socius & §. 8. l. de nupt. quia frater mei fratris non continuo est meus frater. In eo quippè ingens est differentia, quòd termini

Domini-
ca pote-
tas.

1.

2.

3.

Usus bo-
dicimus.

4.

de liberta.

hic non sufficientè sibi respondeant, cum dicendum foret: AMICUS AMICI mei, non est meus AMICUS. INIMICUS INIMICI mei non est meus INIMICUS. Ita enim quadraret. At in objectione ità habetur: Amicus mei INIMICI non est meus INIMICUS; id quod oppidò falsum est, quia eo ipso, quod INIMICO meo favet, oportet ut me oderit. Huc quoque refer ea, quæ infra cap. 9. num. 14. diximus.

5. In potestate patriâ sunt liberi, quorum appellatione & nepotes veniunt *S. s. Inst. qui test. tut. dari poss.* Ea constituitur per Patriâ. nuptias, legitimacionem & adoptionem. Nuptias præcedunt potestas. Sponsalia. Ea, an per INIMICITIAS dissolvi possint, quaritur? Sponsalia. Ea, an per INIMICITIAS dissolvi possint, quaritur? Et distingvimus: vel leves sunt INIMICITIAE, fortè ex levi quodam ortæ dissidio, & non sunt dirimenda sponsalia, sed potius iudex, ut eorum animos componat, allaborabit: vel sunt graves & implacabiles, ut nulla spes reconciliationis resideat, & ad dirimenda sponsalia propensior erit *c. 2. extr. de sponsalib. prolixè Magnif. Dn. Richter itidem Patronus ac Præceptor meus omni observantiâ cultu devenerandus part. 1. decis. 8. n. 9. 10. & 11. Dn. Carpzo. lib. 2. jurispr. consist. tit. 10. def. 176. num. 5. & seqq.*
6. Cœterùm in nuptiis considerandæ veniunt personæ I. principales s. ipsas nuptias contrahentes; ut sunt Vir & mulier. Et Nuptias. prohibetur de jure civili tutor uxorem ducere pupillam adultamve *l. 36. & 66. ff. de vir. nupt. ne propter AMICITIAM & reverentiam tutori debitam, maximè, si & maritalis accederet, rationes subducantur, & tali conjunctione fraus administrationis tegatur l. pen. C. de interdikt. matrim. inter pupil. & c. l. 64. ff. de vir. (nisi ipsi tutori à patre destinata testamentove nominata fuerit *dd. l. 36. & 66.* vel rationes tutelæ jamtùm redditæ *l. 62. §. f. d. t.*) quod tamen hodiernis moribus non attenditur Magnif. Dn. Struve *Ex. 29. th. 29. num. 6. ibiq; citat.* II. minus principales s. accessoriæ; ut sunt parentes, quorum consensus necessariò requiritur *pr. Inst. & l. 2. ff. de h. t. Matris verò consensus de jure civili (secus est in jure divino & Elect. Saxon. Dn. Carpzo. d. loco def. 44.) non requiritur Dn. Hahn. ad Wesemb. b. t. num. 3. pag. 299. Non obst. l. 1. l. 20. C. de nupt. nisi pater in arbitrio matris nuptias**

ptias esse voluerit. l. 62. ff. b. e. quò casu tamen mater filiam IN T
M I C O patris elocare minimè potest, sed data ista libertas ad
honestà, & id, quod pater aliàs permissurus esset restringitur.,
Gothofr. in nos. ad d. l. 62. lit. f. Eòdem ferè modò testator nuptias
as filix suæ in A M I C O R U M aut cognatorum voluntatem con-
ferre potest l. 14. de dat. preleg. aliàs stricto jure illorum consen-
sus non requiritur l. 3. C. h. t. quemadmodum & tutorum curato-
rumve Dn. Hahn. ad Wesenb. d. l. Dn. Carpzov. d. lib. 2. Jurispr.
confst. def. 46. & seq. sed saltim judicium s. arbitrium eorum ad-
hibetur l. 1. l. 20. C. h. tit. (Dissent. noviss. Dn. Brunem. ad d.
l. 1. Cod.) confer. Schneidew. ad tit. de nupt. part. 2. per tot.

Secunda causa patriæ potestatis est Legitimat^{9.}
tio. Ad legitimatione hanc per
subsequens matrimonium, an necessariò dotalia instrumenta
requirantur, non levis inter Dd. est contentio. Nos cum Ma-
gnif. Dn. Struv. Ex. 3. th. 50. ea non esse de essentiâ legitimatio-
nis, sed saltim, ut constaret de mutatâ affectione concubinariâ in
maritalem, adhibita fuisse statuimus (Dissentit D. Ludov. ad
§. ult. Inst. de nupt. ibique citat. Bachov. ad Tr.) si verò
matrimonium A M I C O R U M fide firmatum sit, præsertim inter
pares honestate personas, & quantumvis nulla super hoc instru-
menta confecta fuerint, tamen antè natis jura legitimorum non
possunt auferri, xx. notab. in l. 22. C. de nupt.

Restat tertia causa patriæ potestatis adoptio. Et quamvis
stricto jure Romano foemina adoptare prohibeantur, non mi-
nus tamen ex singulari gratiâ principis, in solatium liberorum,
fortè bello casorum, ipsis indultum fuit §. 10. J. de adopt. dili-
gentèr tamen inquirendù erat, ne mulier adolescentulum quen-
dam sub prætextu adoptionis A M I C U M sibi redderet, aut alia
turpis causa foedi amoris, qui Romanis familiaris erat, l. 31. C. ad
l. Jul. de adult. subesset. l. 17. princ. ff. de adopt. confer. Jodoc.
Damhoud. prax. crim. cap. 96. num. 4. 5. & seqq. usq. ad 12. pag. (n)
309. Similis ferè adoptioni, nonnullis in locis frequens, est unio
prolium (die Eintindschafft) quandò viduus vel vidua vel alteru-
ter eorum ad secundas nuptias transire volens, A M I C O R U M

consensu & Praefecti ejus loci auctoritate interposita Gall. 2, Obs. 125. num. 7. cum futuro conjugē de liberis procreatis & procreandis itā paciscitur, ut praesertim quoad successionem, pro germanis habeantur. Vid. Magnif. Dn. Siruvei lxx. 1. sb. 66.

CAPUT VI.

De his qui sui juris sunt.

1. **E**T sunt vel sub tutelā, vel curā, vel neutro horum jure tenentur *princ. Inst. de tutel.* Tutela triplex est: Testamentaria, legitima & dativa. Hæc postrema non nisi cessantibus prioribus locum habet *princ. Inst. de Attil. tutor.* & dat tutorem Magistratus, non quilibet vi Jurisdictionis suæ, sed cui nominatim à lege hæc potestas tributa est, l. 6. §. 2. ff. de tutel. §. 4. l. de Attil. tut. vel ex officio l. 6. C. qui dat. tut. vel cur. poss. l. 1. C. qui pet. tut. vel ad requisitionem matris d. l. 6. C. l. 2. §. 1. ff. qui pet. tut. vel curat. eā verò negligente aut defunctā, AMICI petere possunt. d. l. 2. princ. l. 44. ff. de neg. gest. Joh. Emeric. à Roffbach / *pr. civ. tit. 14. num. 14. pag. (m) 126.* Jacob. Cujac. 7. *obs. cap. 8.* imò & datos suspensos postulare. d. l. 44. ff. de negot. gest.

2. **D**atus testamento tutor testatoris AMICUS esse praesumitur l. 36. princ. ff. de excus. si autem ex post facto capitales INIMICITIA exarserunt, ex tutore justam excusationis causam præstant. §. 11. Inst. l. 6. §. 17. ff. de excusat. nisi reconciliatio intervernerit d. §. 11. quia periculi plena res foret, agnos lupus, pupillos patris INIMICO tuendos credere, & inhumanum esset cogi quenquam ad defendendum eos, quos odit, quia INIMICITIA cum parentibus in filiis continuari intelliguntur. Wesenb. in parat. ff. h. t. num. 3. ibiq. Dn. Hahn. Hugo Donell. lib. 3. comment. cap. 9. num. 70. & seqq. & ibi Hilliger. Dicitur ex post facto, nam, si antequam daretur tutor extiterint, praesumitur facta reconciliatio, & propterea non poterit excusari, nisi datus sit propter INIMICITIAS, ut intricatis tutelæ negotiis magis implicaretur §. 9. Inst. d. l. 6. §. 17. ff. de excus. Vid. nov. Dn. Brunner. ad Lxxic. Cod. si prope. inimicis. creat. fact. sit pag. 912. Quænam sint capitales INIMICITIA & quomodo veteres eas professi fuerint Vid. Gothofr. ad d. l. 6. §. 17. de excusat. & ibid. citat. Menochi-

noctius iudicis arbitrio relinquit *A. J. Q. cas. 110. num. 3.* Illud
etiam addi potest, quod propter litem, quam tutor cum pupillo
habet, excusari non possit, nisi fortè de omnibus, aut maximâ
parte bonorum controversia sit. *S. 4. f. l. 21. pr. ff. de excus.* Quod
quodammodo correctum est per *Nov. 72.* & hodiè propter
minimam litem, imò, qui credit se pupillum obligatum habere,
recusata recusare potest. *d. Nov. 72. cap. 3.*

CAPUT VII.
De Dominio rerum singularium &
universalium.

Jus RE-
rum.

Iuris IN RE prima species est Dominium latè sumtum, cuius
acquirendi modus jur. civ. est (1) Usucapio, de quâ infra ubi
de possessione, agemus. (2) Donatio, Magnif. Dn. Strube Donatio.
in dilatis privatis ad princip. Institur. de donat. (Dissent.
Dn. Hahn. ad Vvesenb. d. tit. num. 1. & seqq.) Mortis cau- 2.
sâ AMICOS capere posse nullus dubitat, quia legata accipere, mortis
possunt. *l. 9. ff. de mort. caus. donat. l. 10. pr. ff. de annuis legatis. qui- causâ.*
bus mortis causâ donatio aded comparatur, ut exemplo eorum
(vide infra num. 29.) propter supervenientes inter donatorem
& donatarium graves INIMICITIAS, tacitè revocata esse præ-
sumatur *l. fin. C. de donat. m. c. Menoch. lib. 3. presumpt. 37. num.*
16. & seqq. Donationes inter vivos affectionis gratiâ ergâ be- 3.
nè merentes & AMICOS, itidem non sunt prohibita. *l. 5. ff. b. inter vi-*
vir. & ibi Gothofr. secus est in iis, quos propter suam nequitiam, vos.
diligimus *cap. 8. distinct. 86.* In utrâque tam inter vivos quàm 4.
m. c. donatione à parte donantis requiritur. I. Voluntas do- In donati-
nandi, vel verbis prolatis, vel epistolâ, vel facto declarata, eaque one requi-
in donationibus sponsæ factis probè attendenda, cui si vestes ritur (1.)
pretiosæ ab AMICIS sponsi datæ sint, ut magis ornata incede- voluntas
ret, commodatæ potiùs quàm donatæ videntur. *arg. l. 5. S. 10. ff. donandi.*
commod. Menoch. lib. 2. A. J. Q. cas. 218. Cœterùm in dubio 5.
res contemplatione mariti ab AMICIS ejus aut consanguineis
uxori datæ, mariti sunt, *arg. l. 10. S. 6. de vulg. & pupill. subst. nisi*
probetur donatorem aliud sensisse: (contra disputat Aboiatus
reg.

6. *reg. v. presump. 78. in fine*) Intèrdum 'etiam' præsumitur animus donandi: ut si quidam AMICITIA ductus paternâ pupillis tutores petierit, aut suspectos postulaverit (*Vid. cap. præced. num. 1*) & in eum finem pecunias, quæ nomine sportularum veniunt (de *Berichts. Rossen*) expenderit, animo donandi fecisse præsumitur, nec pro earum refusione actione negotiorum gestorum adversus pupillos experiri potest *per ex. in l. 44. ff. de negot. gest. Dn. Hahn. ad Wesenb. tit. de donat. num. 4. pag. (m) 608. Menoch. A. J. Q. cas. num. 59. II.* Facultas donandi: Quam habet quilibet, cui libera bonorum suorum administratio concessa est: Hinc regularitèr non nisi de peculio castrensi, vel quasi, donare potest filiusfamilias; quò spectant res mobiles filiosfam. ad castra eunti ab AMICIS data *l. 1. Cod. de castr. pecul. milit. & præf. nec non hæreditas ab adgnato commilitone, vel AMICO data, consideratâ potiùs qualitate AMICITIÆ ex militiâ auctæ quam adgnationis, si modò testamentum tempore commilitii, non ante factum sit l. 19. princ. ff. de castr. pecul. & de his omnibus libera filiosfam. disponendi facultas competit, Andr. Tiraq. tract. de pæn. caus. 22. num. 12. pag. (m) 78.* Præterea quia donatio absque insinuatione non est penitus INIMICA legibus, nec perpetuam habet prohibitionem §. 2. *Inst. de donat. Gail. 2. O. 39. num. 24.* idèoque eam in donatione in AMICOS collatâ tutò omitti posse, poterat videri, cessant enim in hâc causâ prohibitionis, & cessante ratione legis, cessat & lex; Sed movet in contrarium (1) quod *in l. 37. Cod. b. 1. ne parentes quidem & liberi à necessitate insinuandi excipiantur, utut aliâs circâ donationes valdè privilegiati, Cùm D. Pius mancipandi necessitate iis remiserit l. 4. §. 7. Cod. Theod. de donat. Vid. Cujac. 20. O. 2.*

10. (2) Quia *l. 34. pr. C. cod.* generalitèr in omnibus donationibus requirit insinuationem. Denique (3) quia vera insinuandi ratio non solùm est suspicio fraudis, sed & ut immodicæ donationes, quæ nusquam magis, quàm inter AMICOS frequentes sunt, coercantur *Vid. Dn. Brunnem. ad d. l. 27.*

II. **Domini-
um vel** Dominium minus plenum habet vasallus in re feudali, quàm irrequisito domini consensu alienare nequitiam potest: Si autem vasallus eâ lege investitus sit, ut feudum sit hereditarium

7.
2) facultas

8.
de insinua-
tione do-
nationis.

9.

10.

II.

rium II. Feud. 48. vid. Besold. *Thesaur. pract. in verb. Erblehen.* aut plenū est aliās post investituram generalem super alienatione consentum vel minū impetraverit; in quemcunq̄ue aut quocunq̄ue modō facta alienatio, licita est, modō non in INIMICUM domini aut aliās inhabilem transferatur Dn. Schnob. *diff. Feud. IX. tb. 18. ibiq̄, citatus Rosenthal cap. 9. concl. 33. § 34.* Deindē feudum à fidelitate vel fide dici tx. est II. Feud. 3. in fin. si contra venerit vasallus, & infidus gravibus INIMICITIS infidiisque dominum persecutus fuerit II. Feud. 24. §. 2. *vers. porrò* aut INIMICIS ejus AMICITIAS suas copulaverit, feudo, quo se indignū monstravit, meritō carere debet, II. F. 57. Menoch. *de presumpt. lib. 5. presumpt. 43. num. 16.* imò si in cucurbitatione, prælio, aut aliās quavis ratione se INIMICUM potiùs, quàm fidelem significaverit, feudo rectè privatur, d. lib. 2. Feud. tit. 57. Magnif. Dn. Struve, in *Syntagm. jur. Feud. cap. 15. apb. 9. num. 3. pag. 564.* Dn. Schnob. *Diff. Feud. X. tb. 10. Limn. de jure publ. lib. 3. cap. 2. num. 25. pag. 17.*

Dominium universale est hæreditatis; Eaque nobis ex testamento defertur. Testatoris voluntas libera esse debet, blando tamen & AMICO sermone aliquem commovere, ut nobis testamento aliquid relinquat, non prohibemur, d. fin. C. si quis aliq. test. prohib. ubi Gotbofr. lit. f. Quibusdam personis secundum ipsam naturam jus hæreditarium competit: ut sunt liberi & parentes. Nov. 1. prefat. §. ult. (*quanquam alii liberis solum lege naturali, parentibus v. lege civili hæreditatem deberi putent.* Mercur. Merlin. *tr. de legit. lib. 1. tit. 3. q. 4.* Alciat. *reg. 1. presumpt. 8.*) Hæc ratio naturalis tamen non totam hæreditatem parentum liberis, nec vicissim liberorum parentibus, relinquendam esse decernit; sed indefinitè commodum successionis tribuit: quantitatem autem seu portionem jus civile determinat & vocatur *legitima*: à quâ nec parentum judicîo liberi, nec liberorum parentes summoveri, nisi meritis de causis, possunt. d. l. 7. de bon. damnat. Magnif. Dn. Struve | *Exer. 10. tb. 10. § 8.* Sic, si mater (*sunt verba Const. Imp. in l. 28. Cod. de inoff. testam.*) inhonestis factis atq̄ue indecentibus machinationibus filium, fortè obsedit, infidiisque eum vel clandestinis vel manifestis appetiit,

C

petiit,

De Inimicis
num. 10

petiit, vel INIMICI ejus suas AMICITIAS copulavit, atque in aliis sic versata est, ut INIMICA ejus potius, quam mater esse crederetur; hoc probatò, etiam invita, acquiescat filii voluntati, i. e. nullatenus testamentum filii querelâ inofficiosi impugnet.

18 Idem etiam juris est in filio, qui si eodem modo cum INIMICIS parentis AMICITIAS suas copulaverit, ab omni successione non immeritò excluditur. *arg. d. l. 28. C. d. l. 15. pr. in verb. non minus parentibus quam liberis pie relinqui potest. ff. de inoff. testam. arg. Nov. 115. c. 3. §. 7.* ubi delatores s. calumniatores parentum, quales sine dubio ob conversationem cum eorum INIMICIS fiunt, licitè

19 exheredari dicuntur. Jam verò pares atque majores causæ expressis admittuntur, & quod summus affectus parentibus prohibet in liberos statuere, hoc multò magis liberis vetat adversus parentes tentare. Add. Dn. Brunnem. *ad d. l. 28. Cod. de inoff. testam. pag. 192. ibiq. citati. l. 47. ff. de R. J.*

20 Non stantibus descendantibus aut ascendentibus, frater (2.) collaterales. fratris aut sororis germanæ testamentum inofficiosum dicere potest: Sed solùm eo casu, quando turpis persona instituta est §. 1. *Inst. de inoff. testam. l. 21. l. 27. Cod. eod.* Mercurial. Merlin. *d. loc. tit. 2. §. 13. num. 1.* qui hoc ibidem num. 39. ad AMICOS singulares seu fratres adscititios & juratos extendit, ut & Tiraq. *d. tr. de pœn. caus. 22. pag. 82.* Sed minùs rectè. Non enim AMICITIA aut jurata fraternitas confert jus sanguinis. Vid. Magnif. Dn. Struve *d. Ex. 10. th. 11. Gail. 2. de pac. publ. cap. 10. n. 28.*

21 ubi in praxi id minimè observari tradit. *Nec obstat l. 58. §. 1. ff. de hered. instituend.* hoc enim saltèm vult Paulus, institutionem extranei factam sub appellatione fratris, per falsam hanc demonstrationem non vitari, non verò quòd per omnia fratrum jure uti queat. Prolixè hanc rem tractat Menoch. *lib. 4. præsumpt. 89. num. 66. & seqq.*

22 AMICI testatoris testes esse possunt in testamento, quia quia nulla in eos falsitatis cadit suspicio, nec non legatarii, §. 11. *J. de fies esse testam. ord. l. 14. de reb. dub. l. 22. ibiq. Gothofr. Cod. de testam. l. 39. §. possint in 1. de leg. 3.* ubi AMICI testatoris dicuntur, Magnif. Dn. Struve *testam. Ex. 33. th. 13. num. 2.* Dn. Hahn. *ad Wesenb. tit. qui testam. fac. post.*

num. 11.

num. 11. negotium enim inter testatorem & hæredem geritur, non etiam legatarios. Adde Cujac. 9. O. 37. in f.

Frater à fratre commilitone in castris hæres institutus, hæreditatem sibi, non patri, in cuius potestate est, acquirit; siquidem commilitii ejus observandorumque munerum consortium affectioni fraternæ non nihil addidisse, quinimò vice mutua chariores invicem sibi eos reddidisse creditur, ut potiùs occasione AMICITIÆ militaris quàm fraternæ, hereditas acquisita censeatur l. 4. C. de castr. pecul. ad eamque noviss. Dn. Brunnem. pag. 996. l. 19. pr. ff. eod.

Substituere potest paterfam: liberis suis impuberibus legitimis & adoptivis, tùm in bonis à se profectis, tùm in aliunde quaesitis, fortè ex hereditatibus, legatisvè aut donationibus propinquorum atque AMICORUM obvenientibus §. 4. f. de pupill. subst. l. 10. §. 5. ff. eod. Non idem obtinet in adrogato impubere, cui non nisi in bonis, quæ beneficio adrogatoris, ut putà ab adrogatore aut AMICIS ejus & cognatis ipsi relicta sunt, substitui potest, d. l. 10. §. 6. de vulg. & pupill. subst. non item in illis, quæ si adrogatus non esset, haberet, Conf. Magnif. Dn. STRUVE/ Exerc. 33. th. 11. & 25.

Nunc de legatis quædam lubet subnectere; Et regularitèr quicquid ab extraneo in ultimâ voluntate Episcopo aut Prælato legatur, illud intuitu ecclesiæ relictum creditur, quæ indè canonicam portionem petere potest: Si verò ab AMICO aut propinquo quidpiam relinquatur, intuitu personæ relictum esse præsumitur, & de illo ecclesia nihil sibi vindicare poterit, Innocent. Papa in cap. requisisti. 15. extr. de testam. & vult. volunt. (nisi aliud voluisse testator probetur) sed quod exindè voluerit facere, ipsius Episcopi aut prælati subjacebit arbitrio, non enim in rebus ecclesiæ numeratur, quod ex AMICITIA aut alio quocunquè modò meruerit percipere. ex. ad hoc elegans est in c. quicung, XII. q. 3. Vide sis prolixius hæc de re differentem Alciat. reg. 1. præsumpt. 28. & 29. Res aliena si scienter legata, ab herede redimenda & præstanda est, §. 4. l. de legat. si ignorantèr; non nisi sit conjuncta persona, aut AMICUS singularis, cui non minùs, & si scisset testator rem alienam esse, legasset arg. l. 10. C. b. vir.

b. tit. in verb. vel alii tali persona, ubi Dd. communiter: & interpretanda est defuncti voluntas potius ut valeat, quam pareat.
28 Schneid. *ad princ. Inst. d. tit. num. 11.* Item, si indefinita quædam quantitas relicta sit, consuetudo, religio & AMICITIA in quâ testator cum legatario versatus est, exquirenda est, & pro earum qualitate, rei legatæ quantitas est determinanda *l. 50 §. ult. de leg. 1.* Menoch. *de præsumpt. lib. 1. præsumpt. 28.*

29 Adimuntur legata vel expresse vel tacite: Et si quidem
ademptio inter testatorem & legatarium capitales INIMICITIÆ intercesse-
legatorum. rint, tacite legatum ademptum videtur. *l. 3. in ff. de adim. & transf. legat.* quod, si iterum in AMICITIAM redierunt, & poenituit testatorem prioris offensæ, legatum relictum redintegratur; ambulatoria enim est voluntas defuncti usque ad supremum vitæ exitum *tx. in l. 4. ff. d. tit. add. l. 22. eod. l. 9. ff. de his q. ut indign.* Idem juris est in fideicommissis *dd. txx.* Vid. Andr. Gerhard. *Dissert. de jure testam. Rom. VI. in fine, & Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 170. per tot.*

30 AMICIS, quibus per tabulas testamenti directò hereditas dari nequit, Codicillis, tanquam fideicommissum, jure relinquitur. *§. 2. f. de codicill.* Affinis hisce codicillis est epitola fideicommissaria ad AMICUM scripta, de quâ Vid. Magnif. Dn. Siruve *Ex. 34. th. 68. & txx. ibidem citat.*

CAPUT IIX.

De jure pignoris & possessionis.

1. *Pignus.* Alteram juris IN RE speciem constituit Pignus: vel *expressum vel tacitum.* Tacitum pignus si hypotheca tacita pupillo in bonis administratorum, etiam qui ex officio AMICITIÆ administrarunt, lege tribuitur. *l. 20. C. de admin. tut. l. 23. ff. de reb. aut. jud. possid. l. 19. eod.*

2. *Possessio* Tertiam Possessio: vel *vera vel quasi: Verè* possidentur res corporales, mobiles ac immobiles *l. 3. pr. de acquir. vel amit. poss. Analogicè verò f. qs.* possidentur res incorporales, ut putà jura & servitutes, quas usu & facultate utendi possidemus. *l. fin. ff. de servit. l. 4. §. 27. ff. de usucap.* Acquiritur possessio, renuente

co,

eo, qui verè possidet, aut saltèm se possidere allegat, vel publicâ *que conf-*
 vel privatâ auctoritate. Publicâ, si autore Pratore posside- *deratur*
 mus, quod fit, quando creditor ex secundò decreto in bona de- *(1) ut adi-*
 bitoris mittitur *l. 11. ff. d. acq. poss. 1x. in l. 15. §. 16. ff. de damn. in-*
fect. Et prærequiritur ad missionem, ut reus debitor vel con- *piscenda.*
 tumaciâ vel fraudationis causâ latitet, vel absens non defendatur *4.*
l. 2. & passim ff. quib. ex caus. in poss. eat. Pro absente habetur *5.*
 pupillus, quamvis præsenz, qui tutorem non habet *l. 10. eod.* hic, si
 ex aditâ hereditate legata, aut aliud quidpiam, creditoribus he-
 reditariis debeat, iudex non nisi prius requisitis cognatis, & AMI-
 CIS ejus, qui propter necessitudinem aut caritatem, defensionem
 non sunt intermissuri, missionem in bona ejus decernit; factâ
 autem missione, si adhuc cœperit defendi, missus definit possidere *6.*
l. 5. §. 1. & 2. ff. d. tit. Conf. Gail. 2. O. 130. Vice versâ
 tutor propriâ auctoritate pupillo competentem bonorum hæredita-
 riorum possessionem, *expressè & voluntate positivâ,* repudiare
 non potest *l. 8. ff. de bon. possess. nisi consentientibus AMICIS*
 & iudice *arg. l. 35. C. de transact. l. 5. §. 8. ff. de reb. eor. qui sub tut.*
& c. Negativè v. & tacitè, potest, si patiatur tempora bonorum *7.*
 possessioni præstituta præterlabi; sed tunc pupillus habet regres-
 sum ad tutorem; Et itâ utique voluntas tutoris in repudianda
 hereditate spectatur, scil. ut, nisi is expressè agnoscat, tacitè re-
 pudiasse credatur, & negligentia sua præstet id, quod explicatâ
 voluntate non possit; & sic intelligenda est *l. 11. ff. de autor. tut.*
Vid. Petr. de Greve Exercit. ad pandectarum loca difficiliora 22.
num. 26. pag. 526. Privatâ auctoritate possidet, qui rem animo *8.*
 domini s. sibi habendi tener: Hinc qui jure familiaritatis
 AMICI fundum ingreditur, non videtur possidere, quia non eo
 animo ingressus est, ut possideat, licet corpore in fundo sit, *1x. in*
l. 41. de acq. vel amit. poss. Eodem modò, qui in rebus incorpo-
 ralibus, juribus aut servitutibus non ad se, sed ad alium spectan-
 tibus, AMICITIE causâ actus possessorios exercet, frustra se- *9.*
 qs. possidere prætendit *l. ult. ff. quemad. servitut. amit.* nec ulla
 contrâ dominum, ob defectum tituli, currit præscriptio, nisi
 postmodum ex aliâ causâ possidere cœperit, vel non familiarita-
 tis s. AMICITIE, sed proprio jure se possedisse probaverit.

d. l. ult. Vid. Hubert. Giph. Lectur. Altorph. ad d. l. 41. de acq. poss. pag. 513. Cœterum ut præscribatur jus aut servitus, requiritur scientia ejus, contrâ quem præscriptio currit *l. 2. C. de servit. ne autem clâm possidere quisquam videatur, domino, aut eo absente AMICUS aut procuratori denunciare potest l. 5. §. 2. ff. quod vi aut clâm.*

11. (2) ut retinenda. Adquisitam possessionem conservamus, quando vel ipsimet animo & corpore possessioni incumbimus, *l. 19. §. 1. ff. b. vel nos animum possidendi habemus, & alius (sive subjecta persona sit, ut servus l. 31. §. 2. §. 3. ff. de usucap. sive libera, quemadmodum sunt colonus, hospes, AMICUS, procurator &c.) nostro nomine possidet §. 5. 7. de interd. l. 9. ff. de acq. poss. Oldendorp. de act. clas. 2. pag. 130 §. 10.*

12. (3) ut recuperanda. Ita domino peregrè profectò, si AMICUS aut alius, qui ejus nomine possidet, aut fortè per vim quolibet modò de possessione dejectus sit, citrà speciale domini mandatum contrâ dejicientem interdictum *unde vi* intendere potest, quod si negligat AMICUS, domino quolibet tempore, etiam post spatia recuperandæ possessionis legibus præstituta, reversâ, actio recuperandæ possessionis indulgetur. *l. 1. C. si per vim vel alio modo absent. poss. turb. sit. Menoch. recup. poss. remed. 6. per tot.*

CAPUT IX.

De obligationibus in genere, & in specie de contractibus qui re & verbis ineuntur.

Obligatio. SEquitur jus AD REM actionem personalem producens cujus nomine venit obligatio: quæ vel *naturalis* est, vel *civilis*.

1. Naturalis (*prout distinguit Magnif. Dn. Struve Exercit. 6. th. 11.*) alia minus plena est, quæ non ex facto aliquo expressè ad obligationem tendente oritur, sed à nudâ gratitudine ob beneficium acceptum dependet; ità civis civi, AMICUS AMICO benè merenti, ad ea quæ sine incommodo suo præstare potest, obligatur, *l. 25. §. 11. ff. de petit. hered. Hubert. Giph. lectur. Altorph. ad l. 14. de O. §. A. num. 10. pag. 570.* Alia plena, quæ naturæ & æquitatis vinculum est, quo ipsâ naturâ ad aliquid præstandum adstrin-

stringimur *l. 95. §. 4. de solutionib.* Huic, si accedat juris civilis confirmatio, civilis quoque efficitur *§. 1. Inst. de fideic.* Et regulariter notandum, quò in omni obligatione quoquò modò contractà præsentia AMICORUM metus, doli & læsionis præsumptionem excludit *l. 35. C. de transact. & ad eam Magnif. Dn. Richter num. 4. 10. & seqq. pag. 238. Dn. Brunnem. pag. 92. Rosbach pr. civ. tit. 14. num. 19. Gail. 2. O. 125. num. 5. Menoch. lib. 3. præsumpt. 128. Alciatus reg. 1. præsumpt. 21.* An autem præsumptio doli quæ adversùs tutores aut curatores in certis casibus à lege inducitur *l. 1. C. si tut. vel cur. interv.* per præsentiam AMICORUM elidatur, arbitrio judicis relinquimus, qui ex circumstantiis & argumentis extrinsecùs accedentibus judicabit. Alciat *ad d. l. 35. C. de transact.*

Transigere possunt tutores aut curatores super rebus pupillorum minoremve, si de justitià eorum dubitatur, tam immobilibus quàm mobilibus *l. 54. §. fin. l. 56. §. 4. ff. de furt. Gail. 2. O. 72.* si tamen minor se enormitèr læsum esse probaverit, quantumvis AMICORUM consensus aut decretum judicis intervenerit, nihilominus restitutio in integrum datur. *rot. tit. Cod. si tut. vel cur. interv. Hillig. in Doull. enucl. lib. 21. cap. 11. lit. H. in not. Mauritius tr. de restitut. in integr. cap. 145. Sfort. Odd. q. 22. art. 6. & 7.* Cœterùm quemcunq̃ue, qui aliàs jure non prohibetur, de re incertà transigere posse, nemo sanus dubitat; Sed an & AMICORUM interventu de re certà & liquidà? Negat Magnif. D. Richter *ad l. 12. C. de transact. num. 12. pag. 77.* ubi rationes dubitandi & decidendi.

Mutuum, quod suà naturà gratuitum, & ex officio AMICITIE est *l. 121. de V. S.* contrahere possunt, qui liberam rerum suarum administrationem habent. *§. 2. J. quib. al. lic. vel non.* Quare pupillus aut minor non nisi interposità tutoris aut curatoris auctoritate, rectè contrahit *l. 19. §. 1. de reb. cred. l. 9. pr. & passim ff. de auctor. tut.* iis verò deficientibus, si AMICORUM interventu contractus mutui celebratur, valet, ut ex dictis *suprà n. 3.* colligi potest *arg. d. l. 35. C. de transact.* Accipimus mutuam pecuniam vel ipsimet, vel alius nostro nomine: Ita si AMICUS negotiationi AMICI præpositus sit, aut ex mandato, aut ex tacitâ

f. præ-

f. præsumptâ ejus voluntate accipit, & utroque casu, modò in eam causam in quâ præpositus est, acceperit, sive in rem, versâ sit pecunia sive non, is qui præposuit, actione negotiorum gestorum à creditore convenitur. l. 31. pr. ff. de negot. gest. Dn. Brunnem. ad l. 1. C. de institut. & exercit. act. Gail. 2. O. 21. n. 7. Alciat. ad l. 29. ff. de reb. cred. Except. est in casu. l. 7. §. 1. C. quod cum eo qui in al. pot. est & c.

9.
(2) Com-
modatū.
- 10.
- 11.
- 12.
- (3) Depo-
situm.
- Commodatum est contractus, quo alter alteri rem certò & præscriptò modò, gratis & ex officio FAMILIARITATIS magis quàm necessitate, utendam tradit §. 2. f. quib. mod. re contr. obl. l. 17. §. 3. ff. commod. & differt à mutuò, quod in rebus fungibilibus, quæ usu consumuntur, consistit; commodatum verò in iis, quæ salvâ substantiâ usum suum habent, & in specie restituendæ sunt. Qui re commodatâ ultrâ præscriptum modum & terminum utitur, usûs ejus furtum committit, nisi voluntate domini id fieri credat, §. 7. f. de obl. q. ex delict. nasc. l. 5. §. 8. ff. commod. l. 46. §. 7. l. 76. pr. de furt. l. 16. de cond. furt. Si verò in casu dubio non constet de animo & voluntate domini, ex comm. Dd. opinione, contrâ utentem præsumtio juris est, Schneidew. ad d. §. 7. de obl. q. ex del. nasc. secùs est, si commodantem commodatarii AMICUM esse appareat, ita ut verisimile sit, hunc justè credere potuisse, commodantem ulteriorem rei commodatæ usum concessurum, Schneid. d. l. num. 2. Menoch. A. f. Q. cas. 298. Proindè, quia ordinariè tantùm ejus, qui commodatò rogat, est, utilitas, culpam levissimam præstare commodatarius tenetur; d. §. 2. q. m. re contr. obl. Si verò utriusque & commodantis & commodatarii interest (veluti si Titius & Sempronius communem AMICUM ad cœnam invitaverint, & ejus rei curam Titius susceperit, Sempronius verò aureos scyphos commodaverit) dolum & levem saltèm culpam, l. 18. pr. vers. at si utriusq. ff. commod. l. 1. §. 4. ff. de O. & A. Bocer. clas. 2. disp. 9. num. 14.

Depositum itidem ex AMICITIA, est contractus, quo res ità traditur ac fidei AMICI committitur, ut eam gratis custodiat & asservet §. 3. f. quib. m. re contr. oblig. l. 1. §. 8. & 9. ff. depos. l. 1. §. 5. ff. de O. A. Et quia natura depositi potissimùm in depositarii fide consistit, imò nullum ejus in deposito commodum est, doli sal-

saltem & culpæ latæ nomine tenetur l. i. S. fin. ff. de pos. turpe ad-
 modum est hîc fidem fallere, quam deponens elegit, & pro
 AMICITIA quasi INIMICITIAS reddere Dn. Hahn. ad Wesenb.
 b. tit. num. 2. non etiam desidiæ ac negligentîæ, quia qui negli-
 genti AMICO rem custodiendam tradit, non ei, sed suæ facilitati
 id imputare debet, d. S. 3. J. quib. m. re contr. obl. ubi Vinn. Dn.
 Marqv. d. tract. de comm. lib. 2. cap. 9. num. 31. pag. 281. Menoch.
 A. J. Q. cas. 208. num. 28. Species depositi est sequestratio, 13
 quando res litigiosa, sive mobilis sit, sive immobilis, communi Sequestra-
 AMICO custodienda traditur, eâ lege, ut finitâ lite, victori red- tio.
 datur. l. 17. ff. d. tit.

Julianus in l. 27. ff. de oper. libert. Sic ait: Si libertus artem 14
 pantomimi exerceat, verum est, debere eum non solum ipsi Patrono, VERBIS
 sed etiam amicorum ludis gratuitam operam præbere: Sicut eum contra-
 quoq; libertum, qui medicinam exercet, verum est voluntate Patro- bitur.
 ni curaturum gratis amicos ejus &c. ex hoc tx. arguere quidam stipula-
 conantur, quod AMICO AMICO, cujus juri subiectus non est, in- tio.
 effectu stipulari possit; Ratio illorum est, quia libertus ex con-
 jecturâ s. præsumptâ Patroni voluntate AMICIS ad operam ob-
 ligatur; Ergo multo magis ex stipulatione AMICO expressè
 factâ. Nos negantibus ad stipulamur per S. 4. J. de inut. stipul.
 § l. 38. S. 17. ff. de verb. obl. Conf. Dn. Carpz. part. 2. const. 33. def.
 26. § 27. Si AMICUM defendens in judicio (vid. cap. ult. num. 31.) 15
 judicatum solvi stipuletur, ea, non nisi AMICI, pro quo interpo-
 sita est stipulatio, mandatum aut ratihabitio subsequatur, valet,
 arg. l. 3. S. 2. § 3. ff. judic. solvi.

CAPUT X.

De consensualibus & quasi contractibus.

PRIMA contractuum consensualium species est emtio ven- 1.1
 ditio: Cui inter alia adjicitur pactum de retrahendo s. re- CONSEN-
 vocando rem emtam, vocaturque jus RETRACTUS Germ. su persi-
 Nâhergeltung oder Einstands-Recht/ quod, quanquam jure Co- citur (1.)
 dicis in l. dudum 14. C. de contrah. emt. prohibitum fuit, non- emtio
 minus tamen ex generali quâdam & rationabili consuetudi- venditio
 D ne

- ne Germaniæ introductum esse, & ubique ferè locorum obtinere testatur Gail. 2. O. 19. num. 1. præsertim, cum tam jure divino Levit. 25. vers. 25. Ruth. 4. vers. 3. quàm Canonico cap. constitutus VIII. extr. de integr. restit. receptum sit: Et quoniam ratio s. causa consuetudinis in jure retractûs potissima est bonorum in familiâ conservatio, agnatis solùm & cognatis proximioribus competit; his verò non extantibus, solo jure vicinitatis & AMICITIÆ vicino competere volunt Tiraq. in præf. tractatûs sui de jure protimiseos num. 13. & Gail. d. O. 19. num. 2. Verùm aliam quandam causam, (v. g. si ædes sint contiguae s. uno recto unite & unum respiciunt dominû, vel si periculû ignis metuatur) aut politicam rationem cum vicinitate & AMICITIA concurrere oportet: Quemadmodum ab Amplissimâ Facultate Juridicâ, heic loci ad requisitionem Christophori Zaltsfchen / civis Jenensis Mense Martio Anno 1629. responsum refert Magnif. Dn. Richter / part. 2. decis. 76. num. 71. Imman. Sutor. tract. de jure retract. cap. 5. th. 90. pag. 70. Plurimum hîc consuetudini sive statutis municipalibus tribuitur Magnif. Dn. Struve / Ex. 23. th. 54. Confer. Dn. Carpzov. part. 2. const. 32. per tot.
5. Altera species est locatio conductio: in quam præter res etiam veniunt operæ s. facta aliàs locari solita, non verò ea, quando negotia AMICI quâ talis gero, quæ gratuita sunt & ex officio AMICITIÆ profecta l. 22. ff. de præscript. verb. l. 44. ff. de negot. gest. Merces locationis conductionis, quemadmodum in emtione venditione pretium, §. 1. Inst. l. fin. C. de contrab. emt. in arbitrium tertii s. communis AMICI conferri omninò potest. §. 2. 7. de locat. cond. qui, si definierit, standû est contractui l. 25. ff. locat. cond. nisi fortè alteri parti AMICIOR factus sit, & merces definita summam sapiat iniquitatem, & tunc ad arbitrium boni viri reducitur l. 76. ff. pro soc. Ante finitum tempus locationis conductorem v. g. è domo conductâ, locator, nisi certis quibusdam casibus in l. 3. C. locati expressis, expellere non potest, qualis est, si suis suorumve, i. e. uxoris & liberorum usibus eam necessariam esse probaverit d. l. 3. ubi Gothofr. quod ad AMICOS & personas gradu remotiores inconcinnè extenditur. Coeterùm conductor re conductâ ut bonum patremfam. decet, uti, & damnum

manum dolo ejus & levi culpa datum, refarcire debet, *l. 5. §. 2. ff. commod. culpæ autem ipsius & illud adnumeratur, si propter INIMICITIAS ejus vicinus in fundo conducto arbores exciderit d. l. 25. §. 4. ff. locati.*

Tertia species est SOCIETAS: quæ etiam quodammodo: jus FRATERNITATIS in se habet *l. 63. pr. ff. pro soc. cujus partes damni scil. & lucri, ut in idem communis AMICUS constitueret, societatem ineuntes convenire possunt l. 75. & 76. b. t.* Quid si iniquas partes constituerit, an ex iisdem socii erunt? Et Respond. negando, sed ad arbitrium boni viri redigi debet, quamvis ita in AMICUM compromississent, ut, quocunque modo, sive æquè sive iniquè constitutum, stare vellent, eo magis, quòd judicium pro socio b. fidei est *d. l. 76. & 78. eod.*

Quarta & ultima species contractuum cõsensualiũ est mandatũ: quod suã naturã gratuitum est. Nam originem ex officio atque AMICITIA trahit, & quod quis ex AMICITIA fecerit, ejus nomine mercedem jure non postulabit, quòd si de facto contraria officio merces intervenerit, mandatium in alienam negotii formam, cadit *§. 13. Inst. & l. 1. §. 4. ff. mand. l. 22. de P. V. add. Wesenb. in parat. hic num. 3. & 4. Oldend. de act. clas. 4. act. 24. pag. 568.* Contrahitur mandatium non solum inter presentes, verum etiam inter absentes per epistolam aut nuncium *tit. Inst. de obl. ex cons. qui verò literas commendatitias ad AMICUM scribit, mandare non intelligitur l. 11. §. 2. ff. de leg. 3. l. fin. C. quod cum eo, qui in al. pot. & c. E. g. Si quis studioso in Academiis migranti talem epistolam dedisset, ad AMICUM in Academiã degentem, hoc modo: Rogo te, commendatum habeas Titium (Studiosum nempe) *amicum meum*: non obligabitur mandati, quia commendandi magis hominis, quàm mandandi causã scripta est, *ix. est in l. 12. §. 12. ff. mand. nec verb. commendandi, cum ad personam referatur; obligationem inducit: secus est si ad rem l. 24. ff. depof. Sicut autem liberum est mandatium non suscipere, ita susceptum cõsummari oportet, nisi renuntiã sit, l. 22. §. ult. ff. mand. l. 27. §. 2. eod. Renunciari mandato potest, re s. causã adhuc integrã, propter intervenientes capitales INIMICITIAS l. 23. b. tit. l. 21. ff. de procur.**

9.
(1) Socie-
tas.

10.
(4) man-
datum,

11

12

procur. Rutz. Ruland. de interrog. lib. 4. cap. ii. num. 43. pag. (m)
247. plura vide infra cap. ult. n. 28.

13
Ex QVASI contractu obligatur negotiorum gestor (adde
contra ob- qua supra cap. i. num. 5. dicta sunt) ad hoc, ut negotium absentis
lig. (1) ne- directâ; Sed quid juris est, si quædam gessit, quædam non, an eti-
gotiorum am propter ea, quæ prætermisit, conveniendus est? Et distin-
gestor. gvimus: utrum in principio ex beneficio s. AMICITIA & nudâ vo-
luntate ad gestionem accessit, & alius forrè commodius ad-
ministraturus, contemplatione gerentis ab administratione ab-
stinuit: tunc affirmatur per l. 6. §. ult. ff. de negot. gest. l. 17. §. 3. ff.
commod. tùm enim major diligentia in gerente requiritur.

14
An verò ex necessitate quasi, cùm res administranda ruinam
minabatur, & nullus fuit, qui diligentior administraturus
erat? Et negatur. Quia satis abundèque sufficit si cui vel in
paucis AMICI labore consulatur l. 20. Cod. b. tit. l. 39. §. 2. ff. de ad-
min. tutor. & conducibilis est quasdam solùm res conservari,
quàm omnes perire Conf. Anton. Faber in ration. ad d. l. 6. §. ult.
ff. de negot. gest. Add. Magnif. Dn. Richter, Reg. 92 per tot. pag. 261.

15.
Vicissim etiam dominus gestori AMICO ad omne illud, quicquid
ei hoc nomine, quod gessit alienum negotium, vel abest, vel ab-
futurum est, refundendum, actione negot. gestor. contrariâ tene-
tur §. i. 7. de obl. q. ex qs. contr. nasc. l. 2. in fin. & passim ff. de negot.
gest.

16
Sic, si quidam contemplatione patris aut domini, filii-
fam: aut servi negotia peculiaria gesserit, adversùs patrem vel
dominum in solidum dandam esse actionem Labeo distingvit;
siquidè ex AMICITIA filii aut servi vel eorum contemplatione, de
peculio duntaxat. xx. est in l. 6. §. 6. ff. eod. Si verò parentis præ-
defuncti AMICITIA ductus quid gesserit, nullam adversus pupil-
lum actionem habet l. 44. ff. eod. Add. casus l. 31. §. 2. ff. eod.

17.
(2) nautæ & stabularii, ut res receptas salvas restituant tot. tit. ff. nautæ caup stab.
caup. & Nauta tamen si quas merces ex AMICITIA sine naulo vehit, eas
stabilarii tempore periculi s. metu futuri naufragii secundùm statuta.
Prussica lib. 4. Tit. 19. art. 2. & 3. impunè projicit, Dn. Marqv. d.
tract. de commerc. lib. 3. cap. 4. num. 31. in fine. Non obst. l. 3. §. 1. l. 6.
pr. ff.

pr. ff. nauta caup. stab. &c. Dum enim alicubi ejusmodi statuta vigent, nemo eorum ignarus esse præsumitur aut permittitur: quòd si itaque iis non attentis nihilominus merces suas ex AMICITIA transvehendas immittit, transigere cum Exercitore super periculo videtur, idque in se recipere. Eo ergò postmodum contingente, imputet sibi quòd pro exiguo nauli lucro mercium periculum facere maluerit. Deinde quoniam statuta strictæ sunt interpretationis, apparet de solo jactu exaudiendum: textus verò Juris civilis de actionibus prætoriiis ob damnum vel furtum non negandis, quas tamen nec statutum illud negat.

Denique ex quasi contractu tutores, qui tutelæ judicio tenentur, obligati esse intelliguntur, qualitercunque etiam dati § 2. *J. de obl. q. quas ex contr. nasc.* multò magis qui ex officio AMICITIÆ administravit *l. 23. ff. de reb. aut jud. possid.*

Omni obligationi accedere potest fidejussor §. 1. *Instit. de fidejuss.* qui tamen, si inter eum & debitorem capitales INIMICITIÆ exortæ sint, ad liberationem agere potest *arg. l. 23. ff. Mand. Hillig. ad Dorell. lib. 13. cap. 13. lit. E.*

18.

3) tutores

19

Fidejussor

CAPUT XI.

De delictis veris & quasi.

NON solum contractus, sed & delicta actionem producant, quorum primo loco se offert furtum: quod facit non solum qui intercipiendi causâ rem alienam amovet; sed etiam qui quasi AMICOS ad cœnam invitaturus argentum utendum accipit, & id peregrè secum, aut aliam quamcunque rem, in alium usum, quam cum cujus gratiâ ei data est, transfert, si id invito domino fiat, furtum committit §. 6. & seqq. *J. de obl. q. ex del. nasc.* (adde quæ suprâ cap. 10. num. 10.) Et singularitèr hîc notandum est, quòd, si quis rem furtivam, quamvis sciens, ab AMICO fure recipiat, eamque celet, pœnâ receptorum ordinariâ non punitur, quia non tam dolo, quam amoris & affectionis vi victus, id fecisse intelligitur; imò etiam lex naturæ hoc dicitur, ut AMICUS AMICUM, sicubi potest, juvet ac defendat. Nec hoc solum, sed & si ipse fur ad AMICUM præsidii causâ, ut ibidem latitaret, sese reciperet, AMICUS eum indicare non tenetur, cum

1.

VERA delicta sunt
(1) furtum.

2.

3.

- aliàs stricto jure & qui recipit celatque furem, actione furti te-
neatur *l. 48. §. 1. ff. de cap. qui cum fure 4. extr. de furt. Magnif. Dn.*
Struve/Ex. 48. tb. 103. Damhoud. pr. rer. crim. cap. 116. num. 4. & 5.
Intelligenda tamen, quæ dicta, sunt, de eo, qui de furto non par-
ticipat. Ità quoque mitigatur poena eorum, qui ob singularis
4. AMICITIÆ vinculum, AMICUM bannitum receperunt *Gail. lib. 2. de p. p. cap. 10. num. 27.* quem aliàs in clientelam, fidem & AMI-
CITIAM recipere illicitum est, *Magnif. Dn. Struve Tract. de vind. priv. cap. 3. apb. 7. num. 1.*
5. Injuria vel realis est, quæ factò aliquò ad probri & turpi-
(2)injuria tudinis notam comparatò, committitur, ut quandò manus infe-
runtur, aut quis vi domum alterius introierit *§. 8. §. 1. ff. de in-
jur. nec refert, an domus propria sit, an conducta, aut gratis s. ex*
6. AMICITIA habitatio concessa *d. §. 8. l. 5. §. 2. eod. Vel verbalis,*
quandò absque manùs illatione convicium fit *d. l. 1. §. 1. aut ver-
bis ore prolatis, aut scriptis. Et requiritur, ut adsit animus in-
juriandi, l. 3. §. 3. ff. b. qui in injuriante, qui doli capax est, semper
præsumitur, l. 5. C. eod. modò non sit conjuncta persona, aut
AMICUS singularis, qui sivè percusserit, sivè injuriosum quid di-
xerit, per jocum d. l. 3. §. 3. aut castigandi s. corrigendi potius,
quàm injuriandi animo, fecisse intelligitur jx. illud *Plaut. ami-
cum castigare ob meritam noxiam, immune facinus est, verùm in-
atate utile.* Vid. *Gail. 2. O. 106. num. 6.* Si tamen nihilominùs*
7. quidam se ab AMICO injuriatum putet, consideratis circum-
stantiis Reo, puta AMICO, juramentum purgationis deferri posse
8. existimat *Gail. d. l. num. 4.* Còterùm tacitè remissa censetur
injuria, si injuriatus cum injuriato edat, bibat, ludat, & AMICE
confabuletur, aut aliud quidpiam faciat, undè remissio colligi
possit, & hoc ipso actio injuriarum extincta est *Dn. Carpzov.*
9. *part. 4. const. 46. def. 8.* Undè bonus Advocatus plerumque
allaborare solet, ut partes in puncto injuriarù litigantes, apud
communem AMICUM ad convivium invitentur, & eà occasio-
ne per interpositionem AMICORUM, animi litigantium exacer-
bati, componantur.
10. Ex QVASI delicto (I) obligatus est *judex*, qui per imperiti-
am malè judicando litem suam fecerit; secus est si vel ex gratià
liba. vel

vel INIMICITIA iniquè judicaverit, quia tunc in dolo esse
intelligitur *pr. f. de obl. q. qs. ex delict. nasc. l. 15. S. 1. ff. de Judic.*
(2) tenetur is, ex cuius cœnaculo etiam in quo gratis s. ex AMICITIA
habitat, dejectum effusumvè aliquid est, ita, ut alicui noceret,
non præcisè dominus ædium, quia culpa penes habitantem est
*S. i. f. de obl. q. qs. ex del. nasc. l. 1. S. 4. S. pen. ff. de his qui effud. vel
dejec. quod intellige de eo casu, quandò dominus omnè ædium
usum cuiquam gratis concessit; si verò ex parte usum ejus reti-
nens AMICITIA ductus, AMICIS aut domesticis, habitationes aut
modica hospitiosa distribuerit, non hi, sed dominus actione de
dejecto & effuso tenebitur *l. 5. S. 1. ff. d. tit.* Hospes quoque AMI-
cus non tenebitur, quia non ibi habitat, sed tantisper hospitatur;
verùm is, qui hospitium dederit, *d. l. 1. S. 9. ff. eod.* qui tamen in fa-
ctum actionem, in ipsum hospitem vicissim intendere potest
Bocer. *claf. 4. disp. 17. num. 39.* Add. Hug. Donell. *lib. 15. comm.
cap. 43. num. 40.* Tenentur quoque (3) ex quasi delicto actione
in factum prætoriâ *nautæ, caup. & stabularii*, ad hoc, ut recepta resti-
tuant, si quid dolo aut furto eorum factum erit, quorum operâ
navem &c. exercent, quamvis viatores gratis, l. ex AMICITIA
navigaverint, vel diverterint, *S. ult. Institut. de obl. q. qs. ex del.
nasc. l. 6. pr. ff. naut. caup. stab. &c.**

Addendum etiam est, quòd Amicus Amicum armis in-
sultatum defendere, & si is aliter liberari nequeat, aggressorem
impunè possit occidere, *arg. l. 54. pr. de Episcop. & cleric. & l. un.
princ. C. de rapt. virg.* Vid. Magnif. Dn. Struve *d. tract. de vind.
priv. cap. 4. apb. 3. num. 1. cum alleg. Gail. 2. Obs. 100. n. 19. Damhoud.
pr. rer. crim. cap. 76. num. 1. & cap. 80. num. 21.*

CAPUT ULT. De Judiciis.

Judicium aliud civile est, aliud criminale. Utrumque consti-
tuunt personæ principales, sine quibus nullum judicium est; &
minùs principales s. accessoriæ.

Apertissimi juris est, inquit Imp. Justin. *in l. 16. C. de jud. li-
cere litigatoribus judices delegatos, quos suspectos putant, an-
tequam lis inchoetur, (imò etiam si nova suspicionis causa, quæ ini-
tio*

11

12

13

14

1.

2.

Principa-
les sunt
(1) JUDEX.

3. *tio latebat, emerferit, post litem contestatam, l. 17. ff. de jud.*) libello recusationis porrecto, recusare: Justa autem recusationis causa (1) est singularis conjunctio & AMICITIA *l. 10. ff. de jurid.* Nec non (2) INIMICITIA *l. 9. pr. in f. ff. de liberal. caus.* Quia quodammodo naturale est, suspectorum judicium insidias declinare, & INIMICORUM judicium semper velle subterfugere *e. quod suspecti in f. III. q. 5. cap. 41. in f. extr. de appellat.*
4. Imò etiam ipsemet judex, metu futuræ recusationis, propter AMICITIAM aut INIMICITIAS, se excusare potest, quo pacto pudori magis suo prospiciet Hillig. *in Donell. enucl. lib. 26. cap. 1. lit. I. in not.* Sed quid si ordinarius sit? Tàm de jure civili quàm Can. recusari potest, omnes enim lites absque suspicione procedere debent *d. l. 16. Cod. Magnif. Dn. Richter, ad aurb. si v. contigerit C. de judic. n. 5. 6. & seqq. ubi etiam Dn. Brunnem. Magnif. Dn. Struve Ex. ad π. IX. th. 11. per xxx. ibid. alleg. Dn. Schnob. disp. ad π. V. th. 12. (Dissentit. Gail. 1. Obs. 33. num. 1.)* Si vero AMICITIA non adeò magna, nec graves adeò sint INIMICITIAE, & Judex simul sit spectatæ fidei, vitæ & integritatis, ut non facilè iniqua in eum cadat suspicio, aut altera pars exceptionem (*scil. suspecti judicis*) sibi competentem non opponat; Quæsitum est, An, si uterque litigantium ejusmodi instructus est argumentis, ut judex neutrum horum vel absolvere vel condemnare possit, gratificationi locus sit, h. e. an judex in gratiam AMICI, s. isti parti cui magis favet, victricem ferre sententiam possit? Et Respond. Negando: Casus enim pro Amico, (*ut vocant*) est reverè vel potiùs pro diabolo, qui causam detrudendi in gehennam, ex eo nanciscitur; Et ità sentit Magnif. Dn. Struve *Ex. 2. th. 54. & alleg. Bernard. Scotanus disp. 1. th. 7. Hieron. Treutl. vol. 1. disp. 1. th. 1. lit. b.* Et quantumcunq; sit AMICITIAE vinculum; tamen AMICI causâ non est peccandum, turpis enim est excusatio peccati, si AMICI causâ peccaveris: ait Cic. *in Lal. Gail. 2. de pac. publ. cap. 10. n. 29. Kekerman. System. Eth. cap. pen. pag. 374.* præsertim, cum & jus divinum respectum personarum veter., Deut. *I. vers. 17* Vid. Nob. Dn. Praef. *Disp. Inaug. de prosopolepsia in princ.* dum enim meliùs non addit alteri lanci pondus, quàm AMICITIAM, eoq; ipso alterius partes pronunciat injustas; non
- vide-

videmus quomodo non peccet: quid enim facit ad causâ inju-
sticiam, judicem non habere AMICUM? dùm enim Judex boni vi-
ri partes sustinet, utriusq; AMICUS esse debebat: Svadeat itaq; vel
tandem transactionem. Treutl. *d. loc.* Contrâ hæc insurgit ex 8.
falsâ & infirmâ ratione Bach. ad *Tr. d. l.* defumptâ à quæstio-
nibus juris merè civilis, opinionibus Interpretum ita utrinq; a-
gitatis, ut judex bivius in neutram partem declinare possit, verum;
Dari tale Jus merum civile, negat. Dn. Ludw. ad §. 1. *J. de jur.*
nat. gent. & civ. num. 2. quia omne jus civile ex principiis juris
naturalis derivatû est *arg. l. 6. de I. & I.* Ergò nec ex eo quæstiones:
non entis enim nullæ sunt qualitates. Deindè extrâ quæstio- 9.
nes cathedrales vix datur talis casus, sed meditabitur potius ju-
dex, an non similis controversiâ jamtùm sit decisa: Sin minùs;
consideratis etiam minimis circumstantiis causam diligentèr
examinare, & quod ei justum legitimumq; videbitur, decer-
nere debet, *Nov. 125. cap. 1.* Et si judex non adeò versutus se
expedire nequeat, causam ad superiorem, vel Jurisperitos re-
mittere debet *l. 79. §. 1. ff. de judic.* non enim imperitia judicis par-
ti litiganti nocere debet. Nec movet quòd ipsi Interpp. fate- 10.
antur quasdam controversias Imperatoriâ decisione egere. Nam
quia eo ipso aliud quàm gratificandi remedium adest, Judex pro
AMICO non judicabit; sed Imperiale rescriptum impetrabit, da-
tur enim & sic alius elabendi modus, & quod Imperator tunc sta-
tuit, Jus erit. Quam responsionem etiam isti Bachovii in-
sultui de Communibus contrâ communes, opponimus. Nec
seculum nostrum adeò infelix est, ut Jctos aliorum salivam lin-
gentes gignat; per Dei gratiam enim pleræque quæstiones be-
neficio philologiæ & antiquitatis ex ipsius Juris civ. penetrabi-
bus hodiè sunt decisa, quæ olim lubrico opinionum fundamen-
to superstructæ erant. Hoc quoque notandum venit, quòd, si
litigantes fortè potentiores sint, & judex eorum metuat INIMI-
CITAS, à judicandi munere non liberetur. Umm. *Disp. ad pro-*
cess. 19 num. 25. & alleg.

Recusatò Judice venit ad Arbitrum *d. l. 16. C. de jud.* Qui 11
vel à magistratu constituitur, & si arbitrium in alterutram par-
tem iniqvu(m) videatur, perindè ab eo, atque à iudicibus, appella-
re li-

E

- 12 re licet, l. 9. ff. qui satisd. cog. & ibi Anton. Faber in *rational.* Vel ex partium conventionē s. compromisso, & stari debet sententiæ ejus, sive æqua sit, sive iniqua, sibi enim impuret, qui compromisit l. 27. §. 2. ff. de recept. & qui arb. recep. læsus tamen si Arbitrum, aut gratiã, aut INIMICITIA ductum, iniquam sententiam dixisse probaverit, exceptione doli uti potest l. 32. §. 14. ff. eod.
- 13 Magnif. Dn. Struve/ *Ex. VIII. tb. 104. in fin.* Quod si communem AMICUM arbitratorem constituimus, isque duriozem dixit sententiam, ad arbitrium boni viri reducitur l. 76. & seqq. ff. pro
- 14 Soc. Excusare etiam se potest à sententiã ferendã Arbitræ causã cognitã, v. g. si capitales INIMICITIÆ inter eum & litigatores, vel alterutrum eorum intercesserint l. 15. ff. de recept. & c. Add. ea, quæ tradit Rutg. Ruland. *tract. de commiss. part. 1. lib. x. c. ult. n. 9. & seqq. usq. ad finem.* Et hæc in causis civilibus.
15. In criminalibus in genere de Judicis officio tenendum, quod captum facinorosum, qui fortè metu supplicii eò aufugit, precario s. jure AMICITIÆ & vicinitatis, ad locum delicti remittere possit, ut ibidem ad exemplum aliorum judicium sortiatur, delictique pœnam luat; idque sub antigrapho sive literis reversalibus Gail. *1. de p. p. c. 16. num. 30. & 31.* Dn. Carpz. *prax. crim. quest. 110. num. 18.* Hillig. ad Donell. *lib. 17. cap. 16. lit. I. in not.*
- 16 Procedit autem Judex, vel ad factam denunciationem: vel ex officio, si gravis quædam conjectura adsit: Denunciare possunt
- 17 personæ publicæ, & quæ aliàs ad accusandum admittuntur. Qui verò typo malitiæ potiùs, quàm justitiæ zelo, aut quod ipsimet INIMICI sint, aut cum INIMICIS conversentur, denuntiant; iis nulla, aut certè rara fides est, *cap. cum oporteat. 19. extr. de accusat. p. n. Ord. art. 25. §. Erstlich* ob der/nc. imò etiam Judex INIMICUS ab inquisitione summoveatur *d. cap.* Nullã verò factã denunciatione, gravis INIMICITIA, quæ inter offensum & inquirendum intercessit, ad inquisitionem sufficiens conjectura est.
- 19 Dn. Brunnem. *tract. de inquisit. processu cap. 4. num. 37.* Sed quid si facinorosus de alio criminis socio confiteatur, annè propter hanc inculpationem ad carcerem rapiendus est? Quod verum est, si spontè, cum circumstantiis, & constantè confessio facta sit, & in confessum probabiliter cadat facti suspicio: nisi inter

inter confessum & confitentem quædam intercesserit INIMICITIA. Nam INIMICORUM, vel de INIMICI domo prodeuntium, vel qui cum INIMICIS immorantur, confessioni non creditur, etiam si conciliatio intervenerit; ne irati nocere cupiant, vel læsi se ulcisci velint *cap. 2. 3. & passim caus. III. q. 5. cap. repellantur 7. & cap. meminimus 13. extr. de accus. Magnif. Dn. Struve / Ex. 48. th. 7. Dn. Carpz. 3. q. 104. n. 30. & in process. tit. 13. num. 21.* Quinimò nec AMICUS admittendus est accusare, qui colludere præsumitur Dn. Hahn. *ad Wesenb. h. t. num. 9. pag. 1000.* Neque INIMICORUM quæstioni fides haberi debet, quia faciliè mentiuntur. *li. §. 24. ff. de quæstion. P. H. Ord. art. 31. ubi sic: Zum dritten ge-
bühret sich zuertünden/ ob der Sager in der Feindschafft / Unwil-
len/ oder Wiederwärtigkeit mit dem Versagten stehe / ic. nec ta-
men semper sub prætextu INIMICITIARUM detrahenda erit fides
quæstionis d. §. 24. de quæst. & P. H. D. d. art. 31.*

De accusatore hoc observabimus, quòd, si accusatio alicujus publicè instituta est, non sit compellendus accusator ad eum legationem suscipere, qui se AMICUM vel domesticum dicit, ejus, qui accusatur *ix. in l. 4. §. ff. de legationib.*

REUS, si à delicto se purgare velit, sumtus ad inquisitionem vel producendum testes necessarios, vel ipse, vel AMICI ejus subministrare debent, *P. H. D. art. 47. §. und so der Gefangen / ic.*

Non spontè judex officium suum impertit; sed ut postulatio fiat, necessè est. Postulare autem est desiderium suum vel AMICI sui in jure apud eum, qui jurisdictioni præest, exponere: vel alterius desiderio contradicere *Ulp. in l. 1. §. 2. ff. de postul. quia les sunt* verò ad postulationem ipsimet principales plerumque inepti sunt, Advocatorum utpotè AMICORUM utuntur patrociniò; Quorum officium hinc laudabile, vitæque hominum maximè necessarium esse dicitur *in l. 4. C. de advoc. 2. & l. 1. l. 14. de advoc.* 1. Officium autem eorum est, ut ità litigantibus patrocina præbeant: ut non ultrà, quàm litium poscit utilitas, in licentiam, temeritatemque conviciandi prorumpant; si verò quis fortè adversæ partis INIMICUS, probris potiùs, quàm rationibus certandum esse putet, opinionis suæ imminutionem patietur.

- 25 *l. 6. §. 1. C. de postul.* Compelli de jure Advocatus *ordinarius* potest ad præstandum officium suum litigantibus, præsertim, si ob potentiam adversarii neminem sibi patrocinari velle, quis conqueratur, *Myns. cent. 4. Obs. 32. Gail. 1. Obs. 43.* nisi legitimis ex causis sese excusare valeat; Justa autem & sufficiens causa ad excusationem est *AMICITIA*, v. g. si quis eum, contrà quem postulare debet, dicat suum *AMICUM* esse *Dn. Brunnem. ad l. 7. Cod. de postul.* Et possunt omnes postulare, qui non prohibentur. Prohibentur verò in foro civili postulare Clerici *tot. tit. extr. de postul.* imminente tamen necessitate, quin pro *AMICO* advocati officium exerceant, nihil vetat, *arg. cap. ult. extr. d. tit. & ibi Interpp.* Notabiliter etiam dicitur, quòd, si Advocatus quidam morte præventus sit, vel aliàs officio suo resignaverit, advocati filius extraneis præferri, & quidem gratis s, ex *AMICITIA* in locum ejus surrogari debeat; modò solitò tempore legum doctrinam meruerit *l. 3. §. 1. §. 5. C. de advoc. 2.*
28. (2) Procurator. Procursatore etiam, qui nomine domini, litem in judicium deductam administrat, opus est, *l. 1. §. 2. ff. de procur.* qui, si sine mandato agere velit, repellitur, *l. 24. C. eod.* eò autem acceptò, edicto prætoris ad agendum compellitur, nisi capitales *INIMICITIE* inter ipsum & dominum intercesserint *l. 8. §. ult. l. 14. l. 21. l. 43. in ff. d. tit.* Sed quid si iis non attentis procurator agere conetur? Dominus non ante solùm, sed & post litem contest. mandatum revocare potest *d. l. 21. & seqq.* Nonnunquàm tamen quædam personæ, propter conjunctionem sanguinis, absque mandato, saltèm præstità cautione de rato, ad agendum admittuntur *vid. l. 35. pr. ff. eod.* quod & de *AMICIS* singularibus affirmandum duximus, cum inter eos sæpè major sit affectio, quàm inter sanguine conjunctos gradu remotiores, adèd ut hîc æquè ac in conjunctis, tacita *AMICI* voluntas, vel saltèm eum gesta ratificaturum, præsumatur; & hanc sententiam probabiliorem dicit *Hillig. ad Donell. lib. 18. cap. 12. lit. K. in not. Alciat. ad d. l. 223. de V. S. num. 13. (Dissentit Hub. Giph. lect. Altorph. ad d. l. 35. de procur. num. 4.)* quod etiam in præxi observari notat *Rosbach 1 pr. civ. tit. 14. num. 14. & seqq.* quem allegat *Dn. Hahn. ad Wesenb. tit. de procur. num. 4.* in verb. *conjunctas personas.* Quibus obloquitur

tur Gail. 1. Obs. 133. num. 2. Et 2. de p. p. cap. 10. num. 28. & seq. in
Camerâ non esse receptum asserens. Susceptâ semel defensio- 31
ne, AMICUS, si causâ utilitas id exigat, appellationem quoque
interponere tenetur; quod intelligendum est de eo casu, quan-
dò AMICUS utpotè defensor, tanquàm dominus litis condemna-
tus est: Secus est, si ipse dominus, qui frustrandi causâ litem de-
seruerat, absens, & AMICUS saltèm causas absentia allegaverit
judici, tunc enim, si calumniosam & frustratoriam appellatio-
nem non interposuerit, culpam contraxisse non videbitur, l. 31. S.
2. ff. de negot. gest. & ibi Anton. Fab. in rational.

Testes ad fidem de negotio faciendam sapiùs à litigantibus 32
producentur, quorum conditio, & præsertim, an AMICI sint vel 3) Testes.
INIMICI, diligenter exploranda est, l. 3. in pr. ff. de testib. Si AMI-
cus sit testis: Judex, cujus religioni & arbitrio hâc in re plurimùm
tribuitur, causam AMICITIÆ, an ex societate ociosâ, an ex hone-
stâ sit sedulò inquirere debet, & si aliàs AMICUS sit persona spe-
ctatâ fidei, vitæ & integritatis, ut omni gratiæ & AMICITIÆ, fi-
dem religioni judiciariâ debitam, præponere possit, in causâ A-
MICI à testimonio non est repellendus l. 21. ff. de usur. l. 5. C. de
testib. ibiq; Dn. Brunnem. quam sententiam veriolem dicit Dn.
Hahn. ad Wesenb. h. num. 7. pag. 153. si vè maxima sit AMICITIA
si vè levis. Diminuitur tamen fides ejus, adeò, ut ubi aliàs duo
testes sufficerent, tres AMICI recipiantur Vid. c. 5. extr. de testib.
Dn. Hahn. d. l. Alciat. ad d. l. 223. de V. S. num. 14. Si INIMICUS 33
sit: distingvimus: utrùm ex causâ criminali INIMICITIA ex-
arserit, quæ capitalis sit, & hæc semper testem repellit, etiam si
nunc conciliatâ gratiâ benè inter se convenient; quia nun-
quàm vindictæ suspicione carent c. accusatores & testes c. accu-
satores vel testes c. omnes Ill. q. 5. nam natura INIMICITIÆ est, ut
INIMICUS INIMICUM quærat offendere, ad quod exoptata se of-
ferret occasio, si contrâ illum ad testificandum admitteretur,
l. 17. C. h. tit. Dn. Carpz. part. 1. c. 16. d. 56. & in process. tit. 13. art. 5.
S. 4. An verò ex causâ pecuniariâ & civili, & tunc admittendus 34.
quidem est; sed quantum fidei isti tribuendum sit, arbitrio boni
judicis committitur, & exceptio contrâ testem, ne examen testi-
um differatur, adversæ parti, donec de dictis testium est disce-
ptan-

prandum, reservatur *aut.* si testis & ibi Magnif. Dn. Richter /
& Dn. Brunnem. C. de testib. Vid. Menoch. A. J. Q. cas. 239. n.
8. & seqq. & cas. 110. per tot. quod verum est, si saltē unius par-
tis INIMICUS est; At si utriusque, aut Ille contrā quem produci-
tur, consentiat, nihil officit, Dn. Carpz. d. def. 56. Dn. Hahn. d.
loc. Plura de testibus AMICIS vel INIMICIS vide apud Hillig. in
Donell. enucl. lib. 25. cap. 12.

Hæc sunt, BENEVOLE LECTOR, quæ de hæc ma-
teriâ dicere constitueram, diutiùs huic rei inhærere & longiùs
evagari, tùm propter temporis penuriam, tùm propter ingenii
tenuitatem, non mihi consultum fuit. Intereâ hisce paucis
contentus, æqui bonique consulas. Melior meliora
promitto. TANTUM,
SOLI DEO GLORIA.

Quæ

QVæ natura soli dives testatur arista,
At tua quæ mens sit, scripta polita probant.
Scilicet es mitis, veros nam scribis amores
Quos tibi Pindicolæ tradidit ipsa Themis.
Sis facilis, studiumque tuum post gnavitèr urge,
Ut subeas placidum divæ aliquando torum.

Boni ominis & benevolentia causâ gr.

CHRISTOPH. PHILIP, Richter / D.

Com. P. C. P. P. & Fac. Jur. Ordinarius.

SALANA Themidi tua fert industria fructus
Ac per AMICITIAS utilitate probat.

Eximio Dn. Respondenti amico suo pl. dile-
cto ex animo gratulatur

GEORGIUS ADAMUS Struve / D.

URIS in articulis tractas quid profit amicus:
Sit fortuna Tibi semper amica precor.

JOHANNES CHRISTOPHORUS Falcner /
J. U. D. Prof. Publ. h. t. Collegii Juridici Decanus.

MUMPERO, virtutis studium quod lætus aperto
decurris campo, titulosque ac præmia laudis
affectas, laudo. Lætæ indulgentia fortis
adfiet, ut facili expedias te tramite, tandem
inque foro læsis tua sit facundia lingvæ
præsidio: justisque fies bonus, asper iniquis.

*Hoc voto MUMPEROVIVM, sedulum juris
cultiorem, de amicitia publicè cum laude differen-
tem, prosequitur, pluresq; illi amicos optat*

GVERNERUS ROLFINCIUS, Phil.
& Med. D. P. P. SENIOR.

ET Leges & Jura Tibi devincis amore,
Legalem quando sistis amicitiam.

Gra-

Gratulor, ut tandem legum tūm juris amicus
Tantæ digna feras præmia amicitia.

Nobilissimo atquē Eruditè docto Dn. Conrado Henrico
Mumperoppe, Fautori, Amico atq; Consalino suo hono-
rando, de Amicitia disputaturo ita gratulari v. d.

M. David Lipach/ Eccl. Jen. Diac.

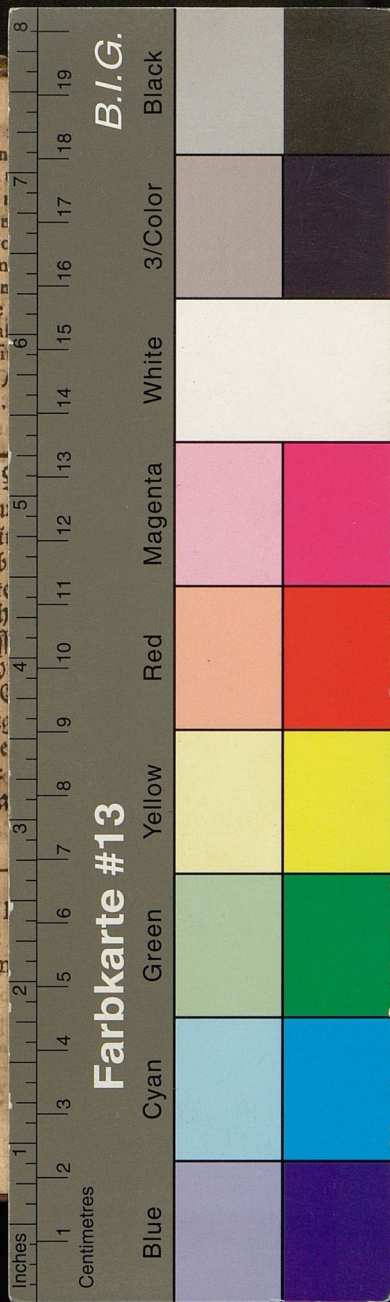
WEs Rechtens Damon sich in Pythias erfreuen (Meyen:
Entwirfft Sein kluger Riehl. Wächst solche Frucht im
Was dürfften künfftig wir von diesem Baume brechen?
Denn Er die Kräfte mehr i/aus Fleiß = beliebten Bächen.
Mit diesem geringen wolte seines geehrtesten Herz
ren Staubengesellens und vertrauesten Freund
des/unermüdeien Fleiß/welcher durch dieses wol
gesetzte Werk herfürbricht/ bezeugen/

Thomas-Siegfried Ring/ von Brieg aus
Schlesien/ B. R. V.

DAmit Unwarheit nur verdunkelt hie mag bleiben/
Kan mancher grosse List vorm Richter-Stule treiben/
Sein Freund muß zeugen off. Ihr sprecht in dieser Schrift
Recht / Mein. Geehrter Freund. Ob dieses nun wol trifft
Gleich mit der Warheit ein / dennoch kan ich nicht lassen
Ein wahres Zeugnis Euch in eile abzufassen /
Daß nemlich Ihr alhier gelehrt uns zeiget an/
Wie man des Freundes sich zum Zeugen brauchen kan.
JUSTUS POTT, Bielefeldia Westph.

Sieh' edle Themis da: Was unser Musen Sohn
Der immer dir gedient/legt hin für deinen Thron:
Kein Silber/Gold noch Erzt: es ist ein' edle Schrift/
Die besser ist als dieß: Ja/alles übertriff.
Die Themis nimt sie an: Rühmt euren flugen Geist
Der sich gewaltiglich vom Pöbel-Volke reiß/
Ich wünsche Glück hiezu: Die Themis muß vermehr'n
Eur Lob/und euch gar bald wo anders mit beehr'n.
Caspar Heinrich Willmans/ Bilef. Westph.

F I N I S.

19

F. J.
DISPUTATIO JURIDICA
De
AMICITIA
ET
INIMICITIA,

Quam
DEO FELICITER ANNUENTE
Magnifico & Nobilissimo Jctorum Collegio in Illustri
ad Salam Academia permittente
SUB PRÆSIDIO

VIRI
Nobilissimi, Consultissimi atq. Excellentissimi
DN. ADRIANI BEIERI,
J. U. DOCTORIS CELEBERRIMI
Patroni ac Præceptoris sui omni observantiæ & hono-
ris cultu devenerandi

Publica placidæq. Eruditorum disquisitioni submittit
CONR. HEINR. MUMPEROVVE,
EX Schletbrügge VVestph.
AUTOR.

Ad diem 25. Martii
IN AUDITORIO JCTORUM
Horis matutinis consuetis.

JENÆ,
Typis WERTHERIANIS, Anno M. DC. LXV.

